

PROCES UVOĐENJA EURA U REPUBLIKU HRVATSKU

Navijalić, Laura

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:246514>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-09**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVO

Laura Navijalić

**PROCES UVOĐENJA EURA U REPUBLIKU
HRVATSKU
ZAVRŠNI RAD**

Karlovac, kolovoz, 2023.

Laura Navijalić

**PROCES UVOĐENJA EURA U REPUBLIKU
HRVATSKU**

**THE PROCESS OF INTRODUCING THE EURO IN
THE REPUBLIC OF CROATIA**

ZAVRŠNI RAD

Veleučilište u Karlovcu
Poslovni odjel
Stručni prijediplomski studij Ugostiteljstvo

Kolegij : Poslovne financije

Mentor : prof.dr.sc. Nikolina Smajla, prof. struč. stud.

Broj indeksa autora: 0248068017

Karlovac, kolovoz, 2023.

SAŽETAK

Godine 2013. Republika Hrvatska postala je punopravna članica Europske unije. Nakon višegodišnjih pregovora i prilagodbi RH zadovoljila je i ostale uvjete za ulazak u euro zonu te uvođenje eura kao svoju novu valutu. Prije samog uvođenja eura RH je donijela niz zakona i pravila s ciljem olakšavanja procesa. Službeni datum prijelaza na euro dogodio se prvog siječnja 2023. godine. Glavni ciljevi ovog rada bili su utvrđivanje prednosti i nedostataka uvođenja eura kao i utjecaj na hrvatsko gospodarstvo. Prilikom istraživanja utjecaja eura na hrvatsko gospodarstvo, cijene i poslovanje hrvatskih bankovnih i nebankovnih institucija, koristili su se statistički podaci koji su prikazani grafikonima i tablicama.

Ključne riječi: valuta, euro, prednosti i nedostaci, cijene, bankovne i nebankovne institucije

SUMMARY

In 2013, the Republic of Croatia became a full member of the European Union. After years of negotiations and adaptation of the Republic of Croatia, she met other conditions for entry into the Euro zone and the introduction of the euro as its new currency. Prior to the introduction of the euro, the Republic of Croatia adopted a number of laws and rules with the aim of facilitating the process. The official date of the transition to the euro occurred on the first January 2023. The main goals of this paper were to determine the advantages and disadvantages of the introduction of the euro as well as the impact on the Croatian economy. When exploring the influence of the euro on the Croatian economy, the prices and business of Croatian banking and non -banking institutions, statistics were used that were shown in graphs and tables.

Keywords: currency, euro, advantages and disadvantages, prices, banking and nonbank institutions

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	1
1.3. Sadržaj i struktura rada	1
2. NOVČANI SUSTAV	2
2.1. Novac i njegova svojstva	2
2.2. Valuta.....	3
3. PROCES UVOĐENJA EURA U RH	5
3.1. Ulazak RH u EU i ostali kriteriji	5
3.2. Zakonodavni okvir za uvođenje eura.....	6
3.2.1. Pravila preračunavanja i zaokruživanja cijena	7
3.2.2. Dvojni optjecaj	7
3.2.3. Dvojno iskazivanje cijena	8
3.3. Osnovna načela u Zakonu o uvođenju eura (NN 57/22, članak 6).....	8
3.4. Uloga i odgovornost pojedinih dionika	10
3.4.1. Hrvatska narodna banka	12
3.4.2. Bankovne i nebankovne financijske institucije	13
3.4.3. Sektor države.....	13
3.4.4. Sektor poduzeća	13
4. PREDNOSTI I NEDOSTACI UVOĐENJA EURA.....	15
4.1. Prednosti uvođenja eura.....	15
4.2. Nedostaci uvođenja eura.....	16
4.3. Utjecaj uvođenja eura na osiguravajuća društva i mirovinske fondove	17
4.3.1. Društva za osiguranje	17
4.3.2. Mirovinski fondovi.....	19

4.3.3. Investicijski fondovi	25
4.3.4. Leasing društva	26
4.4. Utjecaj eura na cijene	27
5. ZAKLJUČAK	40
LITERATURA.....	41
POPIS TABLICA.....	43
POPIS GRAFIČKIH PRIKAZA.....	44
POPIS ILUSTRACIJA.....	45

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovog rada predstavlja opis cjelokupnog procesa uvođenja eura u Republiku Hrvatsku. Obuhvaća sve od početnih uvjeta i kriterija koje je Republika Hrvatska trebala zadovoljiti za mogućnost pristupa europodručju pa sve do realizacije uvođenja eura u Republiku Hrvatsku praćenih raznim zakonima države kako bi slijedila protokol uvođenja nove valute.

Cilj ovoga rada je istaknuti sve pozitivne i negativne strane uvođenja eura u Republiku Hrvatsku te kakav je utjecaj (efekt) taj proces imao na potrošače (građane), razne poslovne subjekte, bankovne institucije, razne fondove te naposljetku na potrošačke cijene raznih proizvoda i usluga.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Podaci koji su korišteni za izradu ovoga rada interpretirani su iz stručne literature (priručnici i udžbenici), raznih brošura i vodiča, statističkih izvještaja te online članaka.

Metode korištene za prikupljanje informacija potrebnih za rad su: metoda klasifikacije (gdje su određeni pojmovi podijeljeni na klase radi jasnije interpretacije složenih podataka), statistička metoda (gdje su razni broježani podaci interpretirani uz pomoć grafikona i tablica), komparativna metoda (kod broježanih podataka u istim mjesecima različitih godina) i matematička metoda (korištenje izračuna verižnih indeksa i stope promjene za interpretaciju broježanih podataka).

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad se sastoji od uvodnog dijela (u kojem se opisuju opći pojmovi novca i valute), razrade teme koja je podijeljena na treće poglavlje (gdje se opisuju i navode razni zakonodavni okviri i načela za uvođenje eura) i na četvrto poglavlje (u kojem se navode razni statistički i broježani podaci uz pomoć grafikona i tablica) te zaključak i odgovarajući popisi (popisi literature te ilustracija i grafikona).

2. NOVČANI SUSTAV

2.1. Novac i njegova svojstva

Novčani sustav je skup svih propisa, pravila i običaja koji utvrđuju što je novčana jedinica i određuju druga pitanja u vezi s novcem u pojedinoj zemlji te osiguravaju dobro funkcioniranje novca, utječući na financijske institucije koje kreiraju novac kao sredstvo plaćanja.¹

Novac se može definirati kao općeprihvaćeno sredstvo (medij) koje može poslužiti kao sredstvo razmjene, plaćanja i podmirenja duga.² Funkcija koja novac čini vrijednim je ta da se koristi za kupnju drugih roba ili usluga jer novac sam po sebi često poprima oblike koji izgledaju bezvrijedno primjerice poput komadića papira. Postoje dvije temeljne vrste sustava trgovanja u ekonomiji: trgovanje uz zamjenu koje se još i naziva čisti barter ili trampa (nemonetarna ekonomija) i trgovanje uz korištenje novca (monetarna ekonomija).

Tijekom trgovanja uz korištenje novca mogu se razlučiti sljedeće vrste novca: robni novac, robni standardi te fiducijarni novac. Robni novac je posebna roba odabrana među svim drugima, sa zadaćom da igra ulogu univerzalnog ekvivalenta.³ U počecima su to predstavljali razni predmeti školjke, zubi kitova i delfina no kasnije s razvojem društva stvorile su se mogućnosti proizvodnje i prerade rijetkih kovina kao što su srebro i zlato koje su postale najvažniji robni novac. Kod korištenja novca spominje se i pojam robnih standarda. On pretpostavlja da pojedinci koriste novčani znak, s vrijednošću u potpunosti ili djelomično povezanom ili podržavanom vrijednošću fizičke robe (primjerice zlato ili srebrnjaci).⁴ Fiducijarni (fiat) novac je novac čija je nominalna (monetarna) vrijednost puno veća od unutrašnje (nemonetarne).⁵ Ovakva vrsta novca koristi se i u današnjem vremenu gdje papirnata novčanica predstavlja samo znak vrijednosti koji je prisilno odredila država.

Novac ima četiri temeljne funkcije: novac kao sredstvo razmjene (ova funkcija novca znači da će ga sudionici na tržištu prihvatiti kao sredstvo plaćanja), novac kao sredstvo očuvanja vrijednosti (funkcija koja govori kako novac u pravilu najbolje čuva vrijednost), novac kao obračunska jedinica (funkcija u kojoj je novac sredstvo kojim se iskazuje vrijednost robe ili

¹ Hrvatska enciklopedija, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=44250>, 24.4.2023.

² Leko, V. : *Rječnik bankarstva*, Masmedia, Zagreb, 1998. , str. 258

³ Wasserbauer, B. : *Osnove ekonomije*, Veleučilište u Karlovcu, Karlovac, 2010.

⁴ Ibidem

⁵ Ibidem, str.259

usluge) te novac kao sredstvo izražavanja odgođenih plaćanja (ova funkcija novca obuhvaća izražavanje duga u iznosima obračunskih jedinica, a dugovi se plaćaju monetarnim sredstvom razmjene primjerice gotovina ili ček) .

Novac je najlikvidniji oblik imovine kojim se konačno namiruje svaka transakcija i nakon čega vjerovnik više nema nikakvih potraživanja od dužnika.⁶ Novac mora imati sljedećih pet karakteristika: prenosivost (novac mora biti pogodan za nošenje i prijenos pri obavljanju kupovine na različitim lokacijama), trajnost (novac mora imati kvalitetu fizičke trajnosti), djeljivost (novac se mora moći podijeliti u jednake dijelove radi kupovine manjih jedinica), standardiziranost (kako bi bio koristan novac se mora standardizirati što znači da novčane jedinice moraju biti jednake kvalitete i fizički se ne smiju razlikovati) i prepoznatljivost (novac se mora moći lako prepoznati).

Također, kod nabiranja vrsta novca te samih karakteristika novca važno je spomenuti i pojam novčani surogati (zamjenici). Oni još jasnije pokazuju robnu narav novca, prethode papirnatom novcu s prisilnim tečajem. Prema definiciji, novčani surogati koji se pojavljuju u obliku različitih cirkulacijskih papira- doznake i obveznice (mjenice, čekovi) zamjenjuju novac i daju pravo imatelju na određenu količinu kurentnog novca.⁷

2.2. Valuta

Valuta je skup zakonskih propisa koji reguliraju novčani sustav jedne države.⁸ Također, nije rijetkost da se pojmovi valuta i devize često smatraju istim pojmom. Valuta predstavlja zakonski uređen sustav kojim se određuje što će biti novac na određenom prostoru, odnosno u određenoj državi. Deviza je potraživanje od inozemstva nastalo na temelju određene transakcije. Prema tome, deviza kao pravo potraživanja od partnera iz inozemstva ili bolje rečeno od inozemstva je u nematerijalnom obliku.⁹

Postoje više vrsta valutnih sustava: bimetalistički sustavi (dijeli se na paralelnu i dvojnu valutu) te monometalistički sustavi (srebrna ili zlatna valuta).

⁶ Lovrinović, I., Ivanov, M. : *Monetarna politika*, RRIF plus, Zagreb, 2009., str. 22

⁷ Ibidem, str. 36

⁸ Ibidem, str. 42

⁹ Ibidem

Za razliku od navedenih sustava koji pripadaju prošlosti, danas se koristi sustav papirnat valute, u kojemu novčanica emisijske banke nije iskupljiva u novcu pune vrijednosti (zlatu). Novčanica se pretvorila u čisti papirnati novac. Postojanje papirnato novca samo je osnovna karakteristika suvremenog valutnog sustava. Daljnja njegova karakteristika je u prevladavajućoj ulozi depozitnog novca, tog suvremenog oblika kreditnog novca, odnosno novčanog surogata.¹⁰

Slika 1 Novčanice kune i eura

Izvor: Novi list, <https://www.novolist.hr/novosti/hrvatska/svi-kunski-kredit-će-se-poslije-ulaska-u-eurozonu-preracunati-u-euro-no-prica-s-kamatama-nesto-je-zanimljivija/>, 22.5.2023.

¹⁰ Ibidem, str 58

3. PROCES UVOĐENJA EURA U RH

3.1. Ulazak RH u EU i ostali kriteriji

Dana 1. srpnja 2013. Hrvatska je postala punopravna članica Europske unije sa svim pravima i obvezama koje proizlaze iz tog članstva.¹¹ Budući da je uspostava ekonomske i monetarne unije, čija je valuta euro, definirana Ugovorom o Europskoj uniji iz 1992., Republika Hrvatska je putem Ugovora o pristupanju ujedno i preuzela obvezu uvođenja eura kao službene valute, nakon što budu ispunjeni propisani uvjeti i odredbe propisa koje se odnose na države članice u kojima je euro službena valuta. Euro je službena valuta u 19 država članica koje zajedno čine eurozonu koja se naziva i europodručjem¹². Da bi država članica uvela euro kao službenu valutu, potrebno je ispuniti kriterije za uvođenje zajedničke valute koji su propisani Ugovorom iz Maastrichta iz 1992. godine. Već spomenuti kriteriji za uvođenje eura su: stabilnost cijena (stopa inflacije ne smije premašivati prosjek stopa inflacije tri države članice koja bilježe najbolja ostvarenja stabilnosti), održivost javnih financija (država članica ne smije biti u postupku prekomjernog deficita), stabilnost tečaja (potrebno je provesti najmanje dvije godine u Europskom tečajnom mehanizmu - ERM II bez značajnih odstupanja od središnjeg tečaja ERM II-a) te konvergencija dugoročnih kamatnih stopa (ne bi smjele iznositi više od dva postotna boda iznad stope triju država članica koje su ostvarile najbolje rezultate u pogledu stabilnosti cijena). Osim navedenih kriterija, mora biti zadovoljen i kriterij pravne konvergencije koji predstavlja uvjet da države kandidatkinje za pristupanje europodručju moraju osigurati i usklađenost nacionalnog zakonodavstva s Ugovorom o funkcioniranju Europske unije i Statuom Europskog sustava središnjih banaka (ESSB) i Europske središnje banke.

¹¹ Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, <https://mvpep.gov.hr/informacije-za-gradjane-244593/pristup-informacijama/hrvatska-i-europska-unija/22974>, 26.4.2023.

¹² Skupina autora, : *Priručnik za uvođenje eura*, RRIF plus, Zagreb, 2022., str. 1

3.2. Zakonodavni okvir za uvođenje eura

Uvođenje eura kao službene valute zahtijevalo je prilagodbu hrvatskog pravnog okvira osmišljen kako bi osigurao pravnu sigurnost i stvorio uvjete za neometano i učinkovito poslovanje te gospodarsko djelovanje. Obično su se u razdoblju prije uvođenja eura zakonom uređivala opća pitanja vezana uz uvođenje eura i izmjene pojedinih zakona i drugih propisa koji se odnose na nacionalnu valutu. Stoga, u razdoblju koje je prethodilo uvođenju eura Vlada RH predložila je Hrvatskom saboru donošenje zakona kojim se uređuje uvođenje eura u RH. Neke od odrednica uvođenja Zakona o euru su (NN 57/22) :

- utvrđivanje datuma za uvođenje eura,
- utvrđivanje fiksnog tečaja konverzije između kune i eura,
- pravila o preračunavanju cijena i drugih novčanih iskaza vrijednosti,
- trajanje prijelaznog razdoblja u kojem će se istodobno u optjecaju nalaziti i kuna i euro,
- obveza dvojnog iskazivanja cijena.

Odluka o definiranom datuma za uvođenje eura donesena je 21. srpnja i objavljena u Narodnim novinama 85/22 te glasi da **euro postaje službena valuta Republike Hrvatske od 1. siječnja 2023. godine.**

3.2.1. Pravila preračunavanja i zaokruživanja cijena

Opće pravilo koje su primjenjivale i druge države članice jest da se svote navedene u domaćoj valuti u pravnim instrumentima od dana uvođenja eura smatraju svotama u eurima uz primjenu fiksnog tečaja konverzije i u skladu s pravilima za preračunavanje i zaokruživanje.¹³ Prema tome neka od najvažnijih pravila preračunavanja i zaokruživanja su:¹⁴

- 1) Novčana svota u kuni za potrebe dvojnog iskazivanja dijeli se s fiksnim tečajem konverzije (primjerice: roba koja košta 30 kuna dijeli se s brojem 7,53450 kako bi se dobio iznos u eurima koji se zaokružuje na dvije decimale, a na temeljem treće decimale, 3,9816842524 odnosno 3,98 eura)
- 2) Pod pojmom fiksni tečaj konverzije podrazumijeva se neopozivo fiksiran tečaj konverzije između eura i kune koji ima pet decimala i ne smije se skraćivati.¹⁵ Fiksni tečaj konverzije eura za Hrvatsku određen je na razini 1 euro iznosi 7,53450 kuna.
- 3) Ako je treća decimala manja od pet, druga decimala ostaje nepromijenjena
- 4) Ako je treća decimala jednaka ili veća od pet, druga decimala povećava se za jedan

3.2.2. Dvojni optjecaj

Osim pravila preračunavanja i zaokruživanja cijena postoje i pravila o dvojnomo optjecaju koji se može definirati kao optjecaj u kojemu se prilikom transakcija gotovim novcem istodobno koriste kuna i euro kao zakonsko sredstvo plaćanja.¹⁶ Razdoblje dvojnomo optjecaja predviđeno je za razdoblje od 1. siječnja 2023. godine do 14. siječnja 2023. godine. Tijekom tih 14 dana, potrošači su mogli i dalje sve plaćati gotovim novcem kune, ali istodobno i gotovim novcem eura. dok su se primatelj plaćanja (primjerice trgovac) obvezali ostatak novca vratiti u novcu eura.

¹³ Ibidem, str. 15

¹⁴ Ibidem, str. 17

¹⁵ Ibidem, str. 8

¹⁶ Ibidem, str. 43.

3.2.3. Dvojno iskazivanje cijena

Dvojno iskazivanje je iskazivanje cijena robe, usluga i drugih novčanih iskaza vrijednosti tako da su istodobno istaknuti u kuni i euru, uz primjenu fiksnog tečaja konverzije i u skladu s pravilima za preračunavanje i zaokruživanje. Dvojno iskazivanje predstavlja jednu od ključnih mjera zaštite potrošača kojoj je cilj sprječavanje neopravdanog povećanja cijena i neispravnog preračunavanja. U ovoj mjeri sažimaju se dva osnovna načela na kojima se temelji provedba aktivnosti vezanih za uvođenje eura, a to su načelo zaštite potrošača te načelo zabrane neopravdanog povećanja cijena.

3.3. Osnovna načela u Zakonu o uvođenju eura (NN 57/22, članak 6)

Zakon o uvođenju eura (NN 57/22, članak 6 – članak 11) utemeljen je na pet osnovnih načela:¹⁷

- 1) Načelo zaštite potrošača
- 2) Načelo zabrane neopravdanog povećanja cijena
- 3) Načelo neprekidnosti pravnih instrumenata
- 4) Načelo učinkovitosti i ekonomičnosti
- 5) Načelo transparentnosti i informiranosti

Prema načelu zaštite potrošača cjelokupna operacija preračunavanja provodi se samo i isključivo primjenom fiksnog tečaja konverzije te u skladu s pravilima za preračunavanje i zaokruživanje iz Zakona o uvođenju eura, i to bez naknade. Zbog provedbe preračunavanja potrošač ne smije biti u financijski nepovoljnijem položaju nego što bi bio da euro nije uveden. Osim toga, ovim načelom se osigurava da potrošaču budu dostupne jasne i točne informacije o postupku i pravilima zamjene gotovog novca kune za eure te svi bitni elementi preračunavanja i iskazivanja cijena.

Definirano je i **načelo zabrane neopravdanog povećanja cijena** na temelju kojega je zabranjeno poslovnim subjektima, kreditnoj instituciji, kreditnoj uniji, instituciji za platni promet, instituciji za elektronički novac, drugom vjerovniku u skladu s propisom kojim se

¹⁷ Ibidem, str.

uređuje potrošačko kreditiranje, Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak, pružateljima financijskih usluga i tijelu javne vlasti pri uvođenju eura povećati cijenu robe ili usluge prema potrošačima bez opravdanog razloga.¹⁸ Jedna od ključnih mjera za sprječavanje neopravdanog povećanja cijena je obveza dvojnog iskazivanja cijena. Cijene roba ili usluga moraju biti jasno vidljive i lako čitljive tako da ne dovode potrošače u zabludu te da potrošači mogu točno razumjeti na koju robu (ili uslugu) se odnosi cijena. Nadležna nadzorna tijela provodit će nadzor nad primjenom ovog načela te će se u slučaju utvrđenih nepravilnosti primjenjivati prekršajne odredbe. Kod primjene ovog načela se spominje i pojam Etičkih kodeksa. On je predviđen kao dokument deklaratorne prirode koji će poticati poslovne subjekte koji su pristupili Etičkom kodeksu na transparentno i pouzdano poslovanje. Onim poslovnim subjektima koji se pridruže inicijativi, omogućit će se dobivanje logotipa koji će potrošačima signalizirati kako je riječ o pouzdanom poslovnom subjektu koji poštuje pravila o preračunavanju i iskazivanju cijena te koji nije povećao cijene roba ili usluga prema potrošačima bez opravdanog razloga.

Slika 2 Logotip Etički kodeks

Izvor: Combis, <https://www.combis.hr/eticki-kodeks/>, 21.5.2023.

U skladu s **načelom neprekidnosti pravnih instrumenata**, proces uvođenja eura ne utječe na valjanost postojećih pravnih instrumenata u kojima se navodi kuna. Zbog primjene navedenog načela, svi prethodno doneseni ili sklopljeni pravni instrumenti ostaju na snazi i nije ih potrebno

¹⁸ Ibidem, str. 11.

mijenjati ili donositi nove (to se odnosi na ugovore o radu, ugovore o djelu, ugovore s poslovnim partnerima, sudske odluke ni bilo koje druge instrumente osiguranja plaćanja).

Načelo učinkovitosti i ekonomičnosti zahtijeva da se sve aktivnosti u vezi s uvođenjem eura kao službene valute u RH provode tako da se osigura što jednostavnije postupanje uz što manje troškova.

Primjena **načela transparentnosti i informiranosti** zahtijeva da svi dionici u postupku uvođenja eura kao službene valute u RH budu na vrijeme te primjereno informirani.

3.4. Uloga i odgovornost pojedinih dionika

Za planiranje, praćenje i koordinaciju provedbe svih aktivnosti u procesu uvođenja eura zaduženo je nekoliko koordinacijskih tijela. Glavnu ulogu predstavlja Nacionalno vijeće za uvođenje eura kao službene vrijednosti u Republici Hrvatskoj, koje je osnovano u svibnju 2018. godine, kojim predsjedava predsjednik Vlade Republike Hrvatske, u čijem radu sudjeluje i guverner HNB-a. Nacionalno vijeće donijelo je strateške smjernice povezane s pripremom za uvođenje eura. U tu je svrhu Nacionalno vijeće ustrojilo upravljački odbor te koordinacijske odbore sa glavnim koordinatorima za svaki odbor.

Slika 3 Koordinacijska tijela u postupku uvođenja eura

Izvor: Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom,
https://www.hnb.hr/documents/20182/2952583/Nacionalni-plan-zamjene-hrv-kune-eurom_23-12-2020.pdf/d2e5eb21-c70e-3ce5-53c6-cd00d43cde7a?t=1608811036377, 3.5.2023.

Prema tome, iz slike broj 3 mogu se iščitati svih šest koordinacijskih odbora koji su prije samog uvođenja eura dobili svoje zadaće i zadatke.

Koordinacijski odbor za zamjenu gotovog novca bio je zadužen za uspostavu suradnje među glavnim sudionicima u postupku opskrbe gospodarstva i građana novčanicama i kovanim novcem eura te povlačenja kuna iz optjecaja.¹⁹ Glavnu ulogu za to područje predstavljala je Hrvatska narodna banka uz suradnju drugih banaka, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstvo financija, Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske pošte i Fine.

Koordinacijski odbor za zakonodavne prilagodbe nadzirao je aktivnosti povezane s usklađivanjem nacionalnog zakonodavstva za uvođenje nove valute.²⁰ Glavnu ulogu za to područje predstavljalo je Ministarstvo financija uključujući Ministarstvo pravosuđa i uprave i Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja kao i HNB, Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, predstavnici banaka, Državni inspektorat i Ured za zakonodavstvo Vlade RH.

Koordinacijski odbor za prilagodbu opće države trebao je omogućiti nesmetan prijelaz javnih financija i državne statistike na euro što je značilo da je bilo potrebno osigurati da sva tijela koja su uključena u sektor države na vrijeme prilagode svoje informatičke i računovodstvene sustave za poslovanje u novoj valuti.²¹ Glavnu ulogu ovog odbora predstavljalo je Ministarstvo financija te predstavnici Ministarstva pravosuđa i uprave, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Državnog zavoda za statistiku, Fine i HNB-a.

Koordinacijski odbor za prilagodbu financijskog sustava nadzirao je provođenje prilagodbi potrebnih za uspješan prijelaz financijskog sustava na euro, što je uključivalo i pripremu financijskih institucija za primjenu pravila o dvojnomo iskazivanju cijena, prilagodbu

¹⁹ Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom, https://www.hnb.hr/documents/20182/2952583/Nacionalni-plan-zamjene-hrv-kune-eurom_23-12-2020.pdf/d2e5eb21-c70e-3ce5-53c6-cd00d43cde7a?t=1608811036377, 16.6.2023.

²⁰ Ibidem, str. 24

²¹ Ibidem

informatičkih sustava za uvođenje eura, konverziju vrijednosti financijskih instrumenata kao što su depoziti, krediti, dionice, udjeli u investicijskim i mirovinskim fondovima, iz kuna u eure.²² Predstavnicima ovog odbora za rad su bili Ministarstvo financija, Hrvatska narodna banka, Fina, Hanfa, osiguravajuća društva, društva mirovinskih fondova, društva za upravljanje investicijskim fondovima te Zagrebačka burza.

Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača bio je zadužen za pripremu nefinancijskog sektora gospodarstva za uvođenje nove valute. Glavnu ulogu za ovo područje predstavljalo je Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja.

Koordinacijski odbor za komunikaciju proveli su informativnu kampanju čiji je cilj upoznati cjelokupnu javnost sa svim bitnim činjenicama povezanim s postupkom uvođenja eura. Glavnu ulogu za ovo područje, predstavljalo je Ured predsjednika Vlade RH.

3.4.1. Hrvatska narodna banka

Hrvatska narodna banka (HNB) predstavlja nositelja aktivnosti povezanih s nabavom odnosno proizvodnjom novčanica i kovanog novca eura, opskrbom banaka gotovim novcem eura, povlačenjem kuna iz optjecaja i njihovim zbrinjavanjem. Osigurana je suradnja između HNB-a, banaka i ostalih sudionika prilikom povlačenja novčanica i kovanog novca kuna iz optjecaja. Povlačenje kuna iz optjecaja započelo je mjesecima prije dana uvođenja eura jer se očekivalo da će građani dio gotovog novca pohraniti u banke prije službenog uvođenja eura kako bi pridonijeli brzom i efikasnom prelasku na euro. Uvođenje eura kao službene valute donijelo je promjena u nekoliko područja iz nadležnosti središnje banke. Način poslovanja za provođenje monetarne politike uskladio se s monetarnim okvirom Europske središnje banke, a gotovinski i bezgotovinski platni promet u cijelosti je prešao na nove sustave uspostavljene za transakcije u novoj valuti.

²² Ibidem

3.4.2. Bankovne i nebankovne financijske institucije

Banke su imale glavnu ulogu u postupku konverzije jer su one provele većinu transakcija zamjene kunsoga gotovog novca za građane i poduzeća, kao i konverziju kunskih depozita. Osim toga, banke su, kao i svi ostali subjekti, u razdoblju dvojnog iskazivanja cijena dužne iskazivati iznose u objema valutama. Ta obveza odnosila se na sve dokumente koje dobivaju klijenti, kao na primjer razna izvješća o stanju tekućih računa, žiro i štednih računa, izvješća o stanju duga kredita te potvrde o obavljenim transakcijama u poslovnici kao i na bankomatu. Usklađivanje banaka i nebankovnih financijskih institucija s pravilima o dvojnomo iskazivanju cijena zahtijevalo je razne prilagodbe softvera koji se koriste u radu. Također, zahtijevalo se prilagoditi mreže svih bankomata kako bi automatski bili spremni za uporabu (što je značilo da isplaćuju samo eure) od dana uvođenja eura.

3.4.3. Sektor države

U sektoru države, nije se primjenjivalo prijelazno razdoblje već je sektor javnih financija u cijelosti prešao na novu valutu na sam dan uvođenja eura. Uvođenje eura zahtijevao je promjene u financijsko-informacijskom sustavu državne riznice putem kojeg se provode sve transakcije s proračunskim korisnicima. Promjene su bile nužne i u okviru za vođenje državnog računovodstva koje je također u nadležnosti državne riznice.

Sektor države je obvezan pridržavati se obveza dvojnog iskazivanja cijena na svim dokumentima koja su javna tijela izdavala građanima, kao na primjer: rješenja o povratu poreza, potvrdama o isplatama plaća državnim i javnim službenicima te za sve ostale usluge koje pružaju. Sustav službene statistike RH je također morao prilagoditi neke od postojećih serija podataka u kunama podacima u eurima.

3.4.4. Sektor poduzeća

Kao i subjekti u javnom sektoru, nefinancijska poduzeća bila su dužna prilagoditi se obvezi dvojnog iskazivanja cijena. Osim toga, poduzeća su morala na vrijeme opskrbiti dovoljno

novčanica i kovanim novcem eura kako bi od dana konverzije mogla obavljati gotovinske transakcije u novoj valuti.

4. PREDNOSTI I NEDOSTACI UVOĐENJA EURA

4.1. Prednosti uvođenja eura

Svrha ekonomske i monetarne unije kao i uvođenja eura je da hrvatska kao i europska ekonomija funkcioniraju bolje, ali i da pridonose izboru boljih poslova. Prilikom pristupanja eurozoni u siječnju 2023. godine, Republika Hrvatska može zabilježiti neke od prednosti uvođenja eura za građane:²³

- 1) Veći izbor i bolje cijene rezultira većim tržišnim natjecanjem između trgovina i dobavljača, što znači da postoji korist od nižih cijena i da se povećanje cijena drži pod kontrolom,
- 2) Jednostavniji proces prekogranične kupovine, zbog čega se na europodručju ne mora izračunavati tečaj valute te se cijene mogu jasnije uspoređivati,
- 3) Stabilnost valute zbog koje stopa inflacije na europodručju svake godine od uvođenja eura iznosi oko 2%, iznimno je stabilna,
- 4) Jeftinije i lakše putovanje, prilikom putovanja u europodručja nije potrebno mijenjati novac, time se ne plaća mjenjačka provizija.

Osim za građane, neke od prednosti uvođenja eura za poslovne subjekte su:²⁴

- 1) Niže kamatne stope, što donosi više ulaganja, niskom inflacijom održavaju se niske kamatne stope, poslovni subjekti mogu jeftinije pozajmljivati novac za ulaganja (primjerice u istraživanje i razvoj, nove strojeve i slično) što dovodi do novih proizvoda, novih usluga i veće proizvodnosti, a u konačnici gospodarski rast i više boljih poslova,
- 2) Gospodarskom stabilnošću potiče se dugoročno planiranje gdje poslovni subjekti imaju bolje uvjete za dugoročna ulaganja jer su kamatne stope stabilne pa je lakše predvidjeti hoće li od svojih ulaganja ostvariti dobit,
- 3) Niži rizici i smanjeni troškovi potiču prekograničnu trgovinu ulaganja. U prošlosti je trgovina između zemalja EU podrazumijevala brojne valute s promjenjivim tečajevima, da bi smanjila rizik, trgovačka su društva obično u inozemstvu prodavala po višim cijenama, čime bi se obeshrabrila trgovina- osim toga, trgovanje na jedinstvenom tržištu

²³ Europska komisija, **Kratki vodič za euro**, 2019.

²⁴ Ibidem

na kojem se rabi ista valuta znatno je djelotvornije od trgovanja na više tržišta uporabom brojnih valuta.

4.2. Nedostaci uvođenja eura

Neki od nedostatka uvođenja eura su: ²⁵

- 1) Euro je prouzročio rast inflacije, veća inflacija, donosi rast razine cijena. Iako je uvođenje eura imalo vrlo blag učinak na ukupnu inflaciju, većina građana u državama članicama europodručja smatra da je uvođenje eura izazvalo znatan porast cijena. To je vidljivo iz znatnog povećanja razlike između razine inflacije koju percipiraju potrošači i stvarne inflacije mjerene službenim indeksom potrošačkih cijena u razdoblju nakon konverzije.
- 2) Euro donosi neželjeni gubitak nacionalnog suvereniteta budući da zemlja koja uvodi euro dobrovoljno dio svog suvereniteta udružuje s drugim zemljama članicama, koordinira gospodarske politike na zajedničku korist svih država europodručja prilikom čega gubi dio svojeg nacionalnog suvereniteta (vlastita valuta).
- 3) Još jedan od nedostataka uvođenja eura su jednokratni troškovi koji se pojavljuju tijekom konverzije valute. Oni se odnose na pribavljanje odnosno izradu novčanica i kovanica eura te zamjenjivanja novčanica i kovanica kune. Također se odnose na prilagodbu bankomata te svih ostalih računovodstvenih i informatičkih sustava. Osim prilagođavanja raznih sustava, postoje i troškovi edukacije zaposlenika te troškovi informacijskih kampanji.

²⁵ E-savjetovanja, <https://esavjetovanja.gov.hr/Econ/MainScreen?EntityId=6249> , 26.6.2023.

4.3. Utjecaj uvođenja eura na osiguravajuća društva i mirovinske fondove

4.3.1. Društva za osiguranje

Važno je znati da se datumom uvođenja eura ne mijenjaju prava i obaveze iz postojećih ugovora o osiguranju te promjena valute ni na koji način ne utječe na odredbe sklopljenih ugovora niti se može smatrati valjanim razlogom za odstupanja ili izuzeća od ugovorenog, a ni kao opravdani razlog za raskid ugovora.²⁶ Trideset dana od uvođenja eura rok je u kojem bi klijenti trebali dobiti individualne obavijesti od društava za osiguranje o stanju osobnih ugovora.

Tablica 1 Broj aktivnih polica osiguranja u RH u 2022.godini

Broj trenutno aktivnih društava u RH	14
Broj aktivnih polica neživotnog osiguranja u RH	5.8 milijuna
Broj aktivnih polica životnog osiguranja u RH	1.3 milijuna

Izvor: Samostalna izrada autora prema podacima iz Vodiča o uvođenju eura, HANFA, 2022.

U tablici broj 1 prikazan je broj aktivnih društava za osiguranje u RH koji iznosi 14. Također naveden je broj aktivnih polica neživotnog osiguranja koji iznosi 5.8 milijuna, dok broj aktivnih polica životnog osiguranja iznosi 1.3 milijuna.

Kao primjer za usporedbu u tablici broj 2 navedeni su podaci poslovanja u 2022. i 2023. godini za po dva društva osiguranja koja nude ugovaranje polica životnog osiguranja te police neživotnog osiguranja. Odabrana osiguravajuća društva za prikaz u tablici su Allianz Hrvatska i Croatia osiguranje. Oba društva za osiguranje nude mogućnost ugovaranja životnog i neživotnog osiguranja.

²⁶ HANFA: *Vodič o uvođenju eura*, Zagreb, 2022., str. 14

Tablica 2 Usporedba poslovanja Allianz Hrvatska i Croatia osiguranja u 2022. i 2023. godini

	ALLIANZ HRVATSKA (složeno- životno i neživotno osiguranje)			CROATIA OSIGURANJE (složeno- životno i neživotno osiguranje)		
	Siječanj 2022.	Siječanj 2023.	Stopa promjene 23./22.	Siječanj 2022.	Siječanj 2023.	Stopa promjene 23./22.
BROJ OSIGURANJA	400,859	385,340	-3,87 %	403,501	410,182	+1,66 %
NAPLAĆENE PREMIJE (u eurima)	10,070,402	9,187,283	-8,77 %	26,471,989	30,764,591	+16,22 %

Izvor: Samostalna izrada autora prema podacima Hrvatskog ureda za osiguranje, https://huo.hr/upload_data/site_files/eur-to-siječanj-2023-2.xlsx, 17.8.2023.

Iz tablice broj 2 može se iščitati da Allianz Hrvatska bilježi pad broja osiguranja za 3,87 % u siječnju 2023. godine u odnosu na podatke iz siječnja 2022. godine. Po kategoriji naplaćene premije, Allianz Hrvatska također bilježi pad od 8,77 % u siječnju 2023. u odnosu na siječanj 2022. godine.

Croatia osiguranje prema kategoriji broj osiguranja bilježi rast od 1,66 % u siječnju 2023. godine u odnosu na siječanj 2022. godine. Što se tiče naplaćenih premija, bilježi se znatan porast od 16,22 % u siječnju 2023. u odnosu na siječanj 2022. godine.

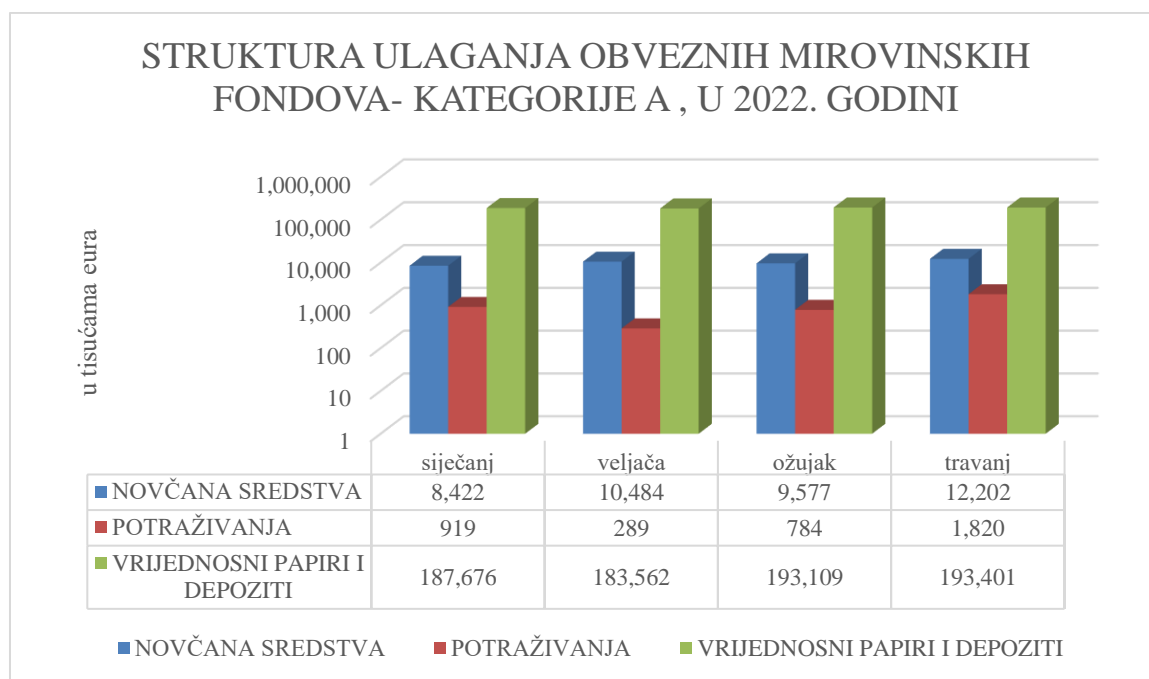
Prema prikazanim podacima može se zaključiti da je uvođenje eura utjecalo pojedinačno na poslovanje svakog društva za osiguranje. Prema podacima iz tablice broj 2 uvođenje eura utjecalo je pozitivno za poslovanje Croatia osiguranja koji je zabilježio rast broja osiguranja kao i naplaćenih premija, dok je kod Allianz Hrvatska utjecao manje pozitivno (točnije padom) broja osiguranja kao i naplaćenih premija.

4.3.2. Mirovinski fondovi

Prilikom uvođenja eura u RH valutna konverzija u mirovinskim fondovima bila je provedena automatski, preračunavanjem prema službeno utvrđenom tečaju konverzije. Članovi nemaju obavezu dostavljati bilo kakvu dodatnu dokumentaciju. Sam proces konverzije iz kuna u eure neće utjecati na novčanu vrijednost koja je uštedena na osobnom računu u obveznom ili dobrovoljnom mirovinskom fondu. Što se tiče iznosa mirovina, oni će biti iskazani dvojno i u eurima i kunama zbog lakše prilagodbe uvođenju nove valute. Uplate obveznih mirovinskih doprinosa, pet posto bruto plaće koje poslodavci svaki mjesec zaposlenicima uplaćuju na njihove osobne račune u obveznom mirovinskom fondu, bit će iskazane u eurima.²⁷

Broj obveznih mirovinskih fondova u RH iznosi dvanaest.

Graf 1 Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova, kategorije A, u 2022. godini

Izvor: Samostalna izrada autora prema statističkim podacima HANFE, https://www.hanfa.hr/media/5494/c-04_struktura_omf.xlsx, 14.6.2023.

U grafu 1 nalazi se prikaz podataka o strukturi ulaganja obveznih mirovinskih fondova, kategorije A u odabranim mjesecima u 2022. godini. Radi usporedbe podataka, u sljedećem grafičkom prikazu broj 2, prikazani su podaci za sljedeću 2023. godinu u istim odabranim razdobljima. Struktura ulaganja uzeta za usporedbu u grafovima je u tri kategorije: novčana

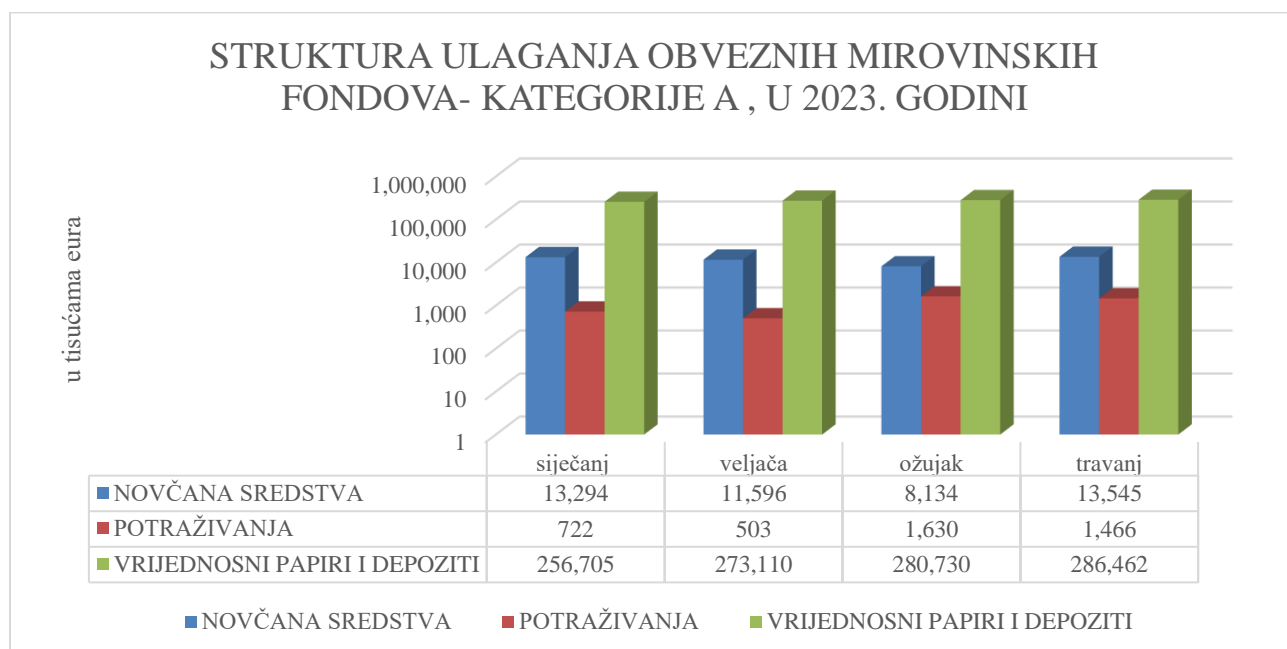
²⁷ Mirovinski fondovi, <https://www.mirovinskifondovi.hr/vijesti/moja-mirovina-i-euro/>, 13.6.2023.

sredstva, potraživanja te vrijednosni papiri i depoziti. Prema podacima iz grafičkih prikaza može se iščitati da se struktura ulaganja u novčana sredstva u mjesecu siječnju 2023. u odnosu na mjesec siječanj 2022. povećala za 57,85% . Struktura ulaganja za istu kategoriju u mjesecu travnju 2023. godine povećala se za 11,01% u odnosu na mjesec travanj 2022. godine.

Prema kategoriji potraživanja, struktura ulaganja u veljači 2023. povećala se za 74,05% u odnosu na strukturu ulaganja u veljači prethodne godine. Struktura ulaganja u travnju 2023. godine smanjila su se za 19,45% u odnosu na ulaganja u travnju 2022. godine.

Prema posljednjoj kategoriji vrijednosni papiri i depoziti, struktura ulaganja u ožujku 2023. povećala se za 45,37% u odnosu na ožujak prethodne godine.

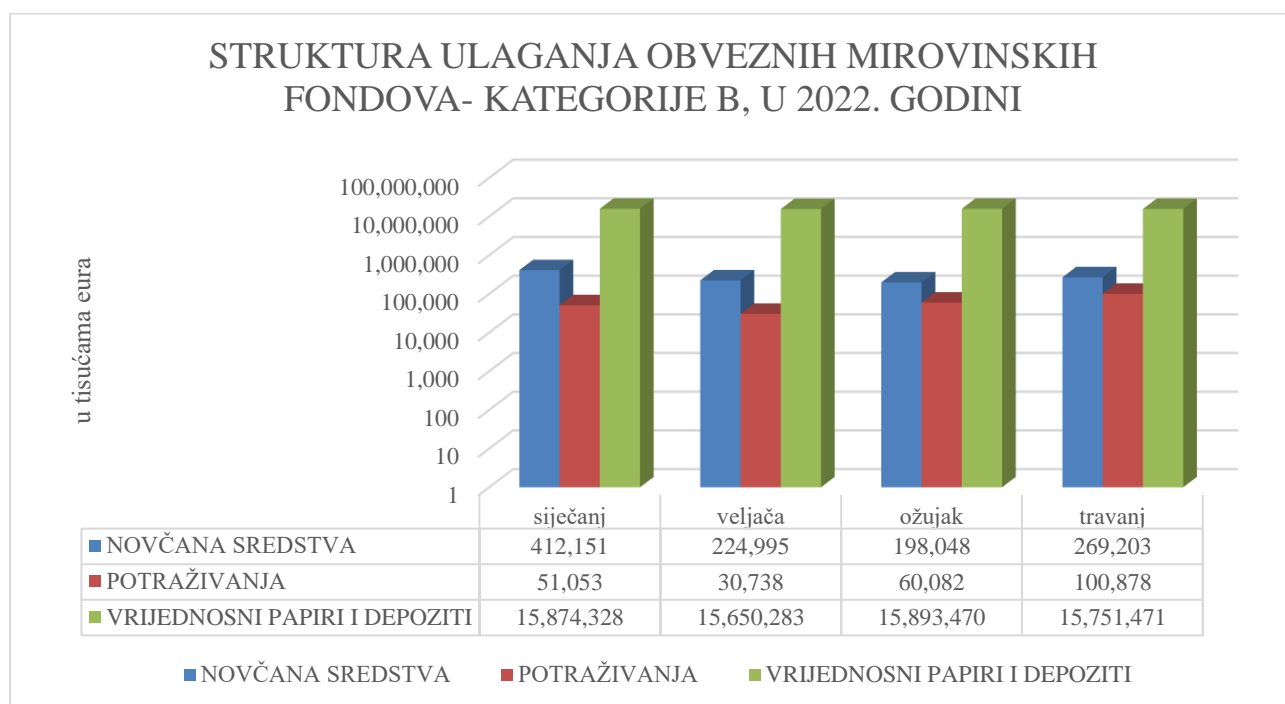
Graf 2 Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova, kategorije A, u 2023. godini

Izvor: Samostalna izrada autora prema statističkim podacima HANFE, https://www.hanfa.hr/media/5494/c-04_struktura_omf.xlsx , 14.6.2023.

Ukupna imovina ulaganja u travnju 2022. godine iznosila je 207,423,000 eura, dok je sljedeće godine u travnju iznosila 301.473.000 eura. Prema tome, ukupna imovina ulaganja u travnju 2023. povećala su se za 45,34% u odnosu na ukupnu imovinu ulaganja u travnju 2022. godine.

Graf 3 Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova, kategorije B, u 2022. godini

Izvor: Samostalna izrada autora prema statističkim podacima HANFE, https://www.hanfa.hr/media/5494/c-04_struktura_omf.xlsx, 14.6.2023.

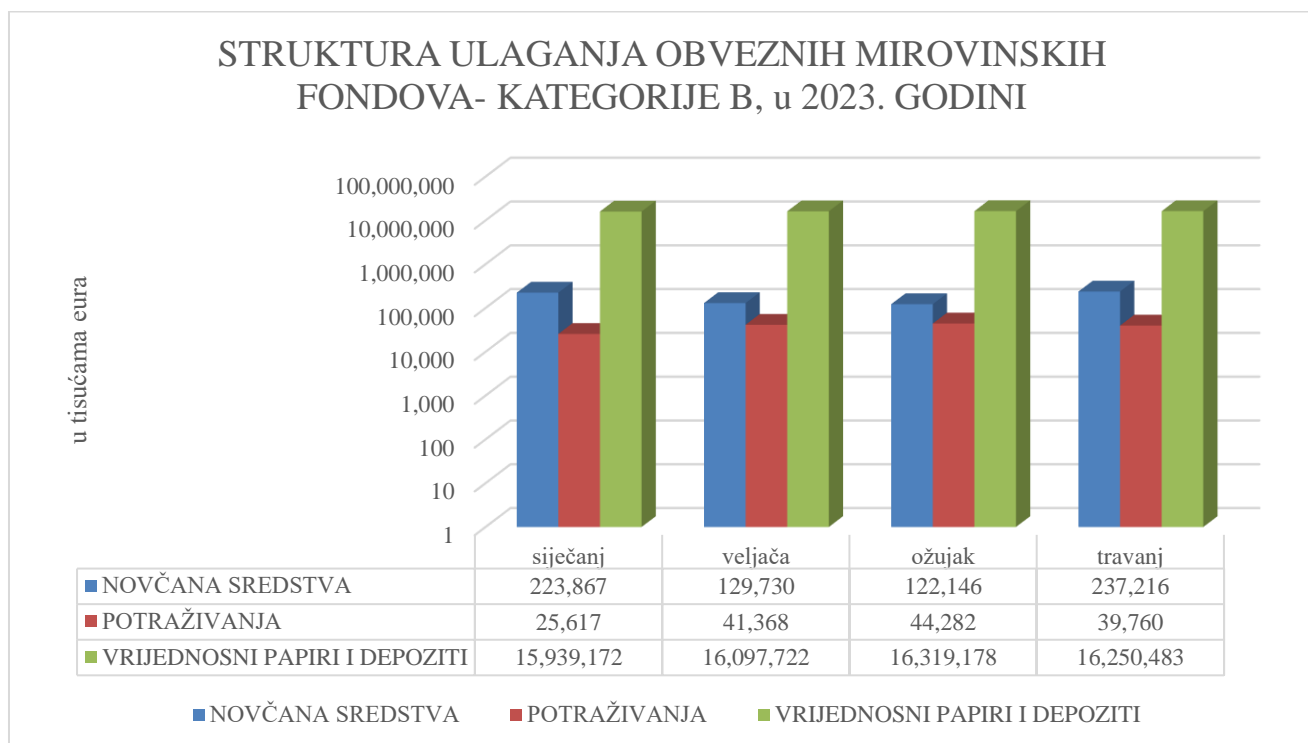
U grafičkim prikazima broj 3 i 4 iskazani su podaci kao i u prethodna dva grafikona, sa godinama 2022. i 2023. radi usporedbe. Podaci koji su iskazani odnose se na strukturu ulaganja obveznih mirovinskih fondova kategorije B.

Struktura ulaganja u novčana sredstva u siječnju 2023. godine smanjila su se za 45,68% u odnosu na siječanj 2022. godine.

Struktura ulaganja prema potraživanjima, u ožujku 2023. su se smanjila za 26,30% u odnosu na ožujak prethodne godine.

Struktura ulaganja vrijednosnih papira i depozita u travnju 2023. godine povećala su se za 3,17% s obzirom na strukturu ulaganja u travnju prethodne godine.

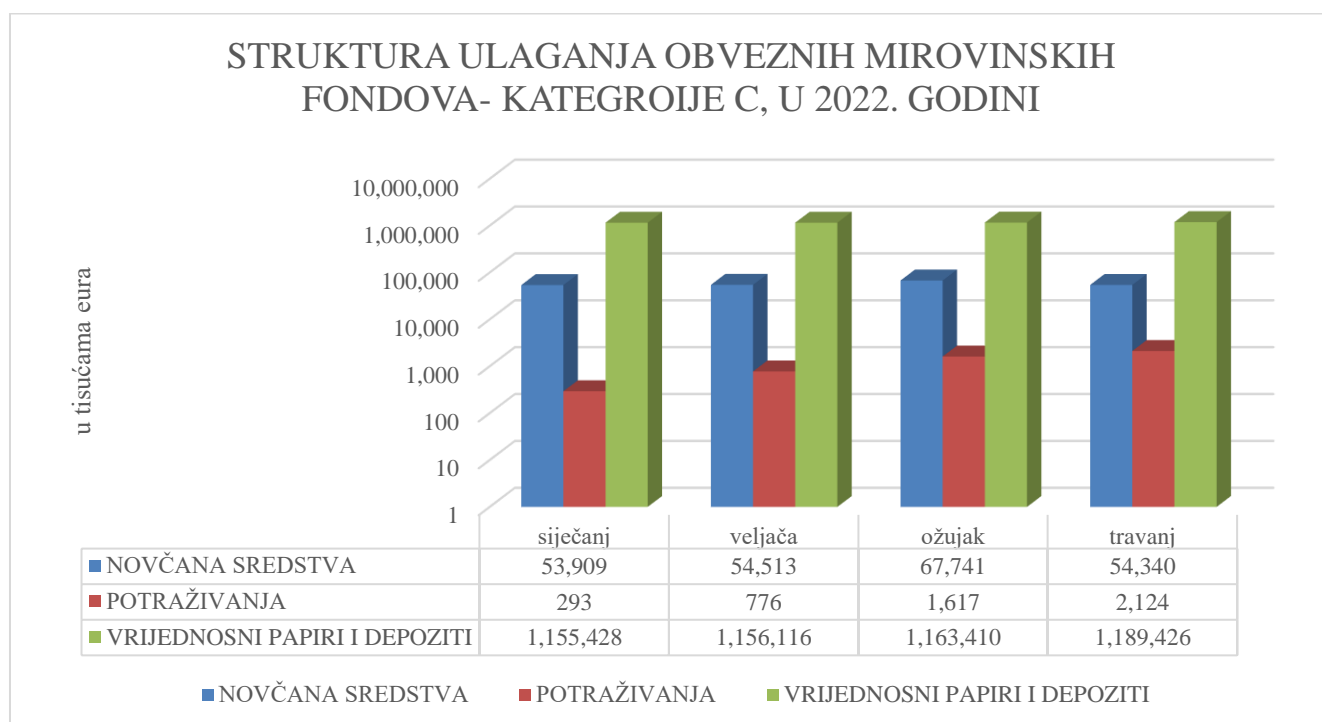
Graf 4 Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova, kategorije B, u 2023. godini

Izvor: Samostalna izrada autora prema statističkim podacima HANFE, https://www.hanfa.hr/media/5494/c-04_struktura_omf.xlsx, 14.6.2023.

Ukupna imovina ulaganja u travnju 2022. godine iznosila je 16.121.498.000 eura, dok je sljedeće godine u travnju iznosila 16.527.460.000 eura. Ukupna imovna ulaganja u travnju 2023. godine se povećala za 2,52% u odnosu na travanj 2022. godine.

Graf 5 Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova, kategorije C, u 2022. godini

Izvor: Samostalna izrada autora prema statističkim podacima HANFE, https://www.hanfa.hr/media/5494/c-04_struktura_omf.xlsx, 14.6.2023.

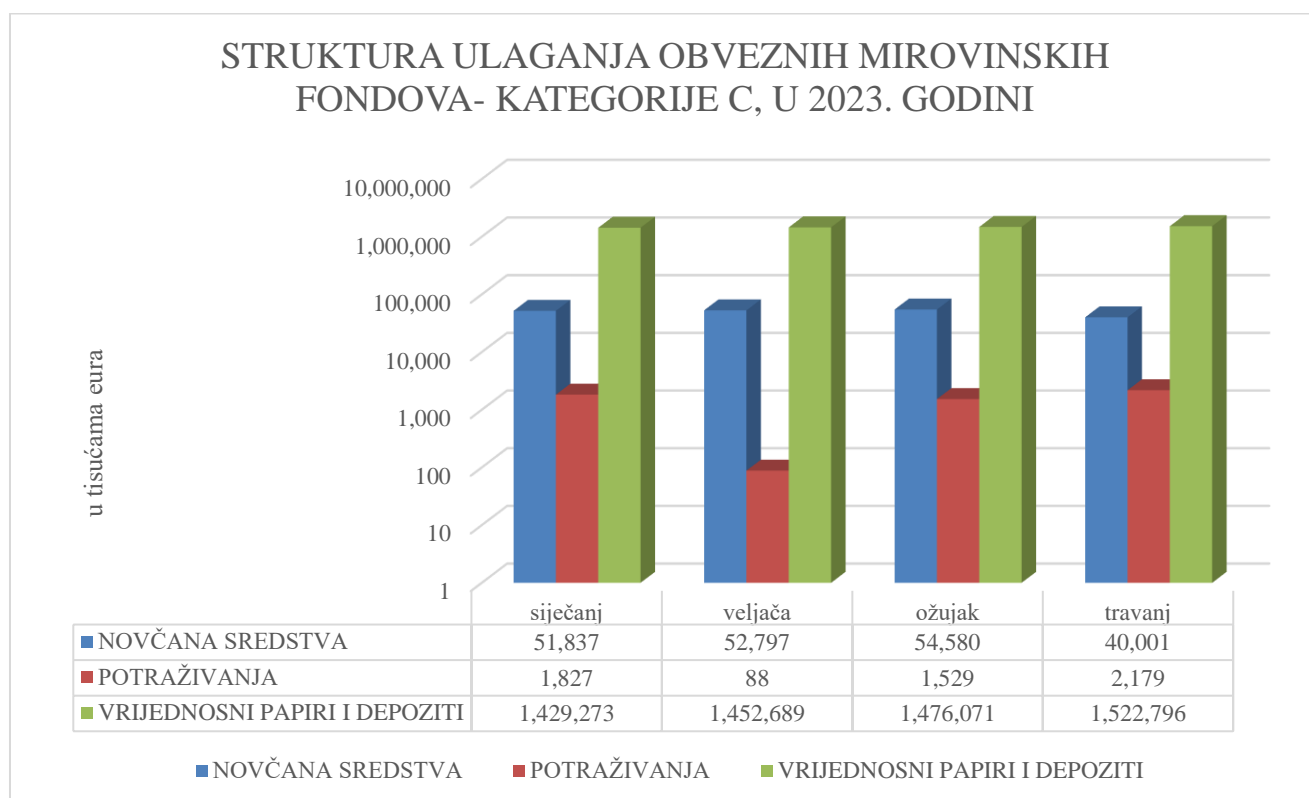
U grafičkom prikazu 5 i 6 prikazana je struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova kategorije C, za ista vremenska razdoblja.

Prema kategoriji novčana sredstva, struktura ulaganja u siječnju 2023. su se smanjila za 3,84% u odnosu na siječanj 2022. godine.

Prema kategoriji potraživanja, struktura ulaganja za mjesec travanj 2023. godine su se povećala za 2,59% u odnosu na travanj prethodne godine.

Prema kategoriji vrijednosni papiri i depoziti, struktura ulaganja u veljači 2023. povećala se za 25,65% u odnosu na ulaganje u veljači prethodne godine.

Graf 6 Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova, kategorije C, u 2023. godini

Izvor: Samostalna izrada autora prema statističkim podacima HANFE, https://www.hanfa.hr/media/5494/c-04_struktura_omf.xlsx, 14.6.2023.

Ukupna imovina ulaganja u travnju 2022. godine iznosila je 1.245.890 tisuća eura, dok sljedeće godine u travnju iznosila je 1.564.975 tisuća eura. Ukupna imovna ulaganja u travnju 2023. godine se povećala za 25,61% u odnosu na travanj 2022. godine.

Uvođenje eura je, osim same eliminacije tečajnih troškova vezanih uz euro, oslobodio prostor za potencijalnu promjenu valutne strukture ulaganja mirovinskih fondova.²⁸

Od uvođenja eura mirovinski fondovi mogu s aspekta valutnog rizika više, odnosno “neograničeno” ulagati u eursku imovinu, s obzirom na to da je euro sada domaća valuta, pa takva ulaganja neće potpadati pod prethodno spomenuta valutna ograničenja.²⁹

²⁸ Poslovni dnevnik, <https://www.poslovni.hr/trzista/uvodenje-eura-prilika-za-vece-mirovine-u-buducnosti-4347625>, 17.8.2023.

²⁹ Ibidem

4.3.3. Investicijski fondovi

Prilikom uvođenja eura cjelokupan proces konverzije u euro odvijat će se automatski te nije potrebno poduzimati dodatne aktivnosti. Uvođenje eura može imati utjecaj na strategiju ulaganja pojedinog investicijskog fonda, o čemu će društvo za upravljanje investicijskim fondovima obavijestiti ulagatelje.

Tablica 3 Broj investicijskih fondova

	UCITS FONDOVI	ALTERNATIVNI INVESTICIJSKI FONDOVI
TRAVANJ 2022.	93	34
TRAVANJ 2023.	103	36

Izvor: Samostalna izrada autora prema statističkim podacima HANFE, https://www.hanfa.hr/media/9099/b-01_broj_if.xlsx, 14.6.2023.

U tabličnom prikazu broj tri, iskazani su podaci o broju investicijskih fondova u travnju 2022. godine te u travnju sljedeće godine. UCITS fondova je za 10 više u 2023. godini, a dok je alternativnih investicijskih fondova više za 2.

Prema podacima Hanfe od 30. lipnja 2022.godine, više od 220 tisuća građana ulagalo u UCITS fondove, od čega 69,63 % ulagali u obvezničke, 13,94% u dioničke i 6,66% u mješovite UCITS fondove.³⁰

Tablica 4 Ukupna neto imovina investicijskih fondova

	UCITS FONDOVI (u tisućama eura)	ALTERNATIVNI INVESTICIJSKI FONDOVI (u tisućama eura)
PROSINAC 2022.	2.165.751	478.770
SIJEČANJ 2023.	↓2.167.673	↓21.820
VELJAČA	2.090.686	↑23.968
OŽUJAK	2.012.974	↑24.355
TRAVANJ	↓1.978.969	↓5.840

³⁰ HANFA, *Vodič o uvođenju eura*, Zagreb, 2022., str. 31

Izvor: Samostalna izrada autora prema statističkim podacima HANFE, https://www.hanfa.hr/media/9192/b-02_netto_imovina_if.xlsx, 13.6.2023.

Prema podacima iz tablice broj četiri može se iščitati da je uvođenje eura imalo negativan utjecaj na ukupnu neto imovinu UCITS investicijskih fondova, prema kojem su se ulaganja od siječnja 2023. godine do travnja, smanjivala. Također vrijedi i za ukupnu neto imovinu alternativnih investicijskih fondova, koja se od prosinca 2022. do travnja 2023. uveliko smanjila.

4.3.4. Leasing društva

Prilikom uvođenja eura kao službene valute u Hrvatskoj sve odredbe postojećeg ugovora o leasingu ostaju na snazi, jedino će se iznosi u kunama preračunati u euro uz primjenu fiksnog tečaja konverzije od 7,53450 kuna i u skladu sa Zakonom o uvođenju eura kao službene valute u RH.³¹ Ugovor o leasingu koji sadrži promjenjivu kamatnu stopu nakon uvođenja eura ostaje kakav jest osim ako je kao parametar korišten NRS (nacionalna referentna stopa) za kunu, u kojem slučaju se taj parametar bez negativnog utjecaja na imatelja leasinga zamjenjuje NRS-om za euro.³²

Tablica 5 Broj leasing društava

	Broj leasing društava
PROSINAC 2022.	15
OŽUJAK 2023.	15

Izvor: Samostalna izrada autora prema statističkim podacima HANFE, https://www.hanfa.hr/media/1182/d-01_broj_leasing_drustava.xlsx, 13.6.2023.

U tablici broj 5 vidljivo je da broj leasing društava u prosincu 2022. godine iznosi 15 isto kao i u ožujku 2023. godine što znači da se broj leasing društava nije mijenjao prilikom uvođenja eura.

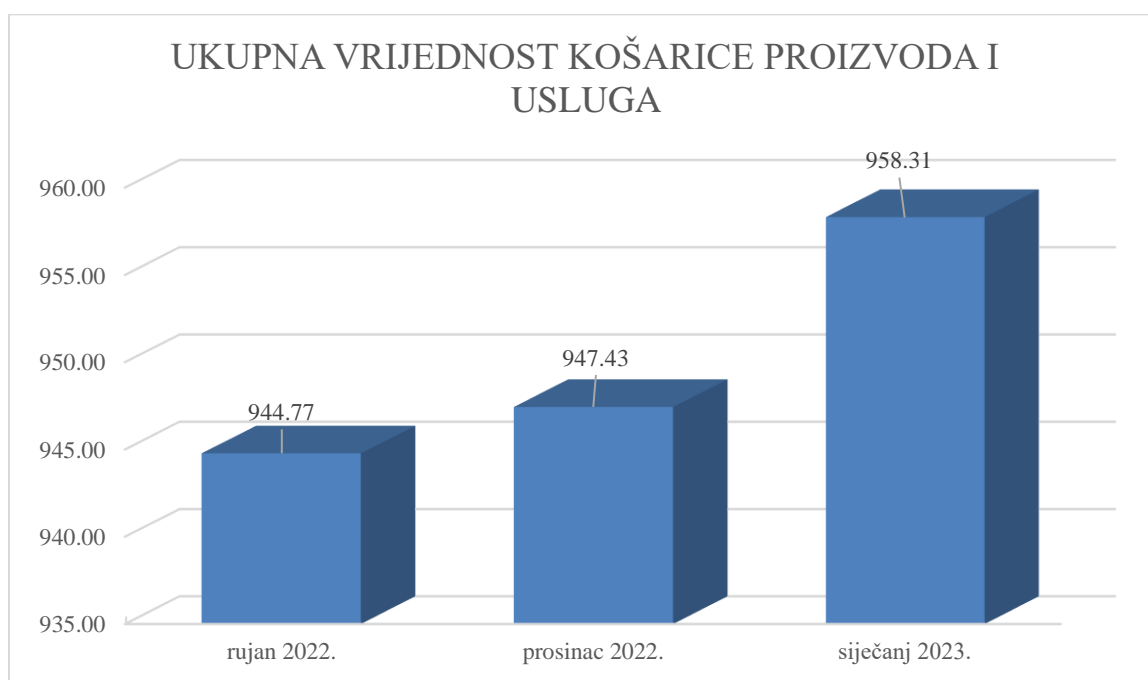
³¹ HANFA, *Vodič o uvođenju eura*, Zagreb, 2022., str. 36

³² Ibidem

4.4. Utjecaj eura na cijene

U suradnji s Državnim zavodom za statistiku organizirano je mjesečno praćenje cijena u devet hrvatskih gradova iz kojih se izračunavaju prosječne maloprodajne cijene.³³ Košarica proizvoda je fiksna, što znači da se iz mjeseca u mjesec snimaju cijene istih proizvoda, istih količina, na istim prodajnim mjestima.

Graf 7 Ukupna vrijednost košarice proizvoda i usluga po mjesecima

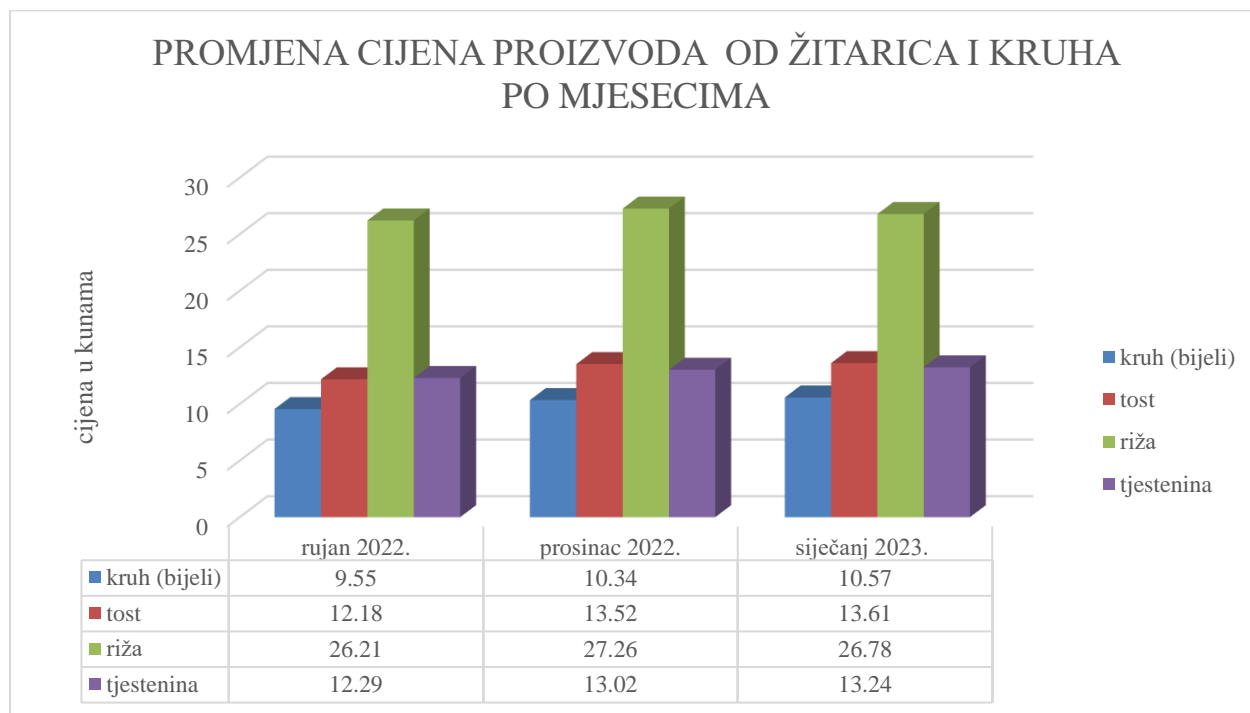
Izvor: Samostalna izrada autora po podacima DZS-a, <https://euro.hr/wp-content/uploads/2023/03/Prosjecne-mpc-siječanj-2023.xlsx>, 20.6.2023.

Promatrano prema ukupnoj vrijednosti košarice, prosječne cijene u siječnju 2023. u odnosu na prosinac 2022. godine povećane su za 1,1%, a u odnosu na rujan za 1,4%.

U grafičkom prikazu broj osam, iskazane su cijene u kunama za određene proizvode u kategoriji kruh i žitarice po skupinama: kruh, tost, riža i tjestenina u odabranim mjesecima rujan 2022., prosinac 2022. i siječanj 2023. radi uspoređivanja promjena cijena po zadanim mjesecima.

³³ EURO HR, <https://euro.hr/pracenje-kretanja-cijena-roba-i-usluga-u-kunama-i-u-eurima-u-republici-hrvatskoj-u-siječnju-2023/>, 15.6.2023.

Graf 8 Promjena cijena proizvoda od žitarica i kruha po mjesecima

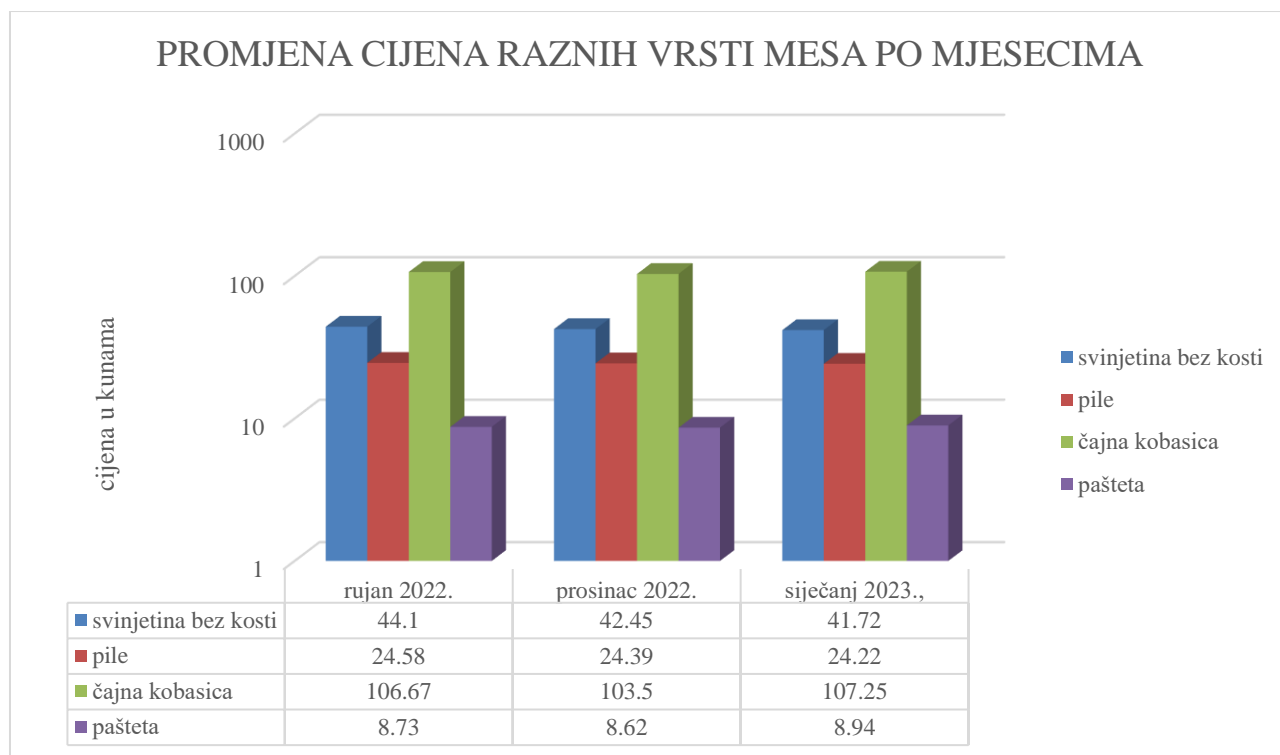

Izvor: Samostalna izrada autora po podacima DZS-a, <https://euro.hr/wp-content/uploads/2023/03/Prosječne-mpc-siječanj-2023.xlsx>, 20.6.2023.

U skupini proizvodi od žitarica i kruha, može se iščitati povećanje cijena kruha po kilogramu u siječnju 2023. s obzirom na prosinac 2022. za 2,22%. Cijena tosta se također povećala u siječnju s obzirom na prosinac za 0,67%. Cijena riže se smanjila za 1,76% u siječnju 2023. u odnosu na prosinac 2022. godine. Cijena tjestenine se povećala za 1,69% s obzirom na prosinac 2022. godine.

U grafičkom prikazu broj 9, iskazane su cijene u kunama za određene proizvode u kategoriji meso i mesni proizvodi po skupinama: svinjetina bez kosti, pile, čajna kobasica i pašteta u odabranim mjesecima rujan 2022., prosinac 2022. i siječanj 2023. radi uspoređivanja promjena cijena po zadanim mjesecima.

Graf 9 Promjena cijena raznih vrsti mesa po mjesecima

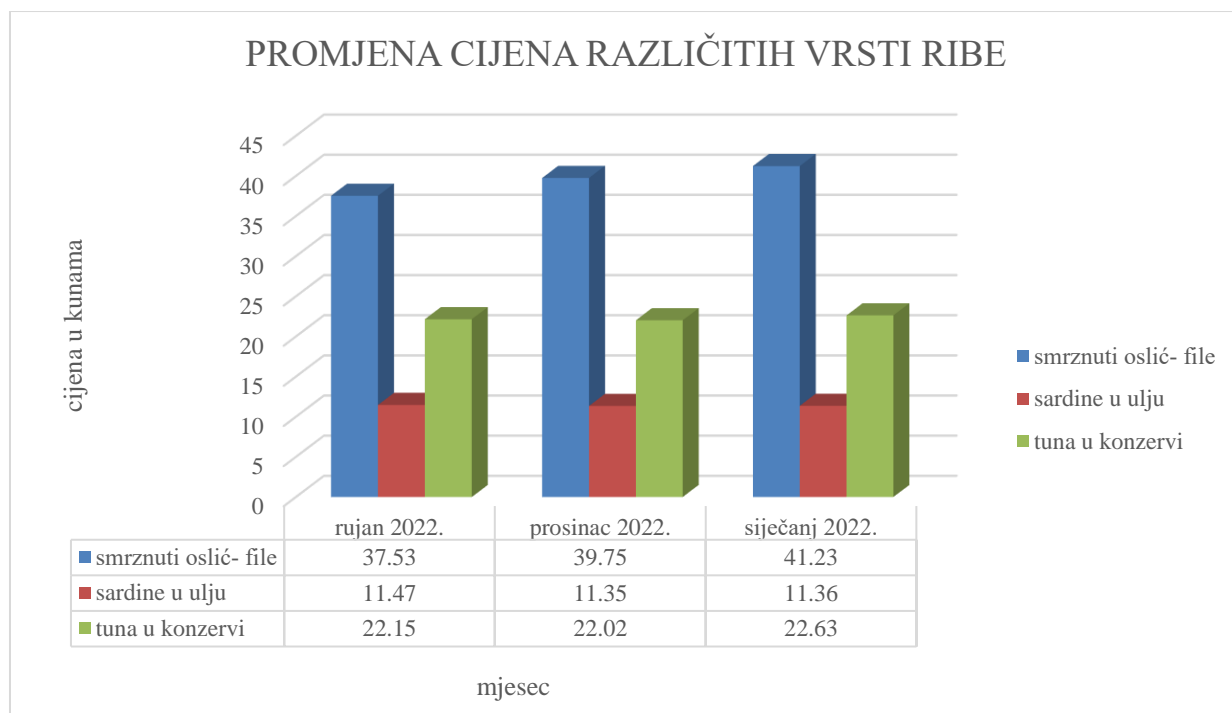

Izvor: Samostalna izrada autora po podacima DZS-a, <https://euro.hr/wp-content/uploads/2023/03/Prosječne-mpc-siječanj-2023.xlsx>, 20.6.2023.

Iz grafa se može iščitati da je kod cijene proizvoda svinjetina bez kosti, došlo do pada od 1,72% u siječnju 2023. godine u odnosu na mjesec prosinac prethodne godine. Također i kod cijene proizvoda pile, došlo je do pada od 0,70% . Kod cijene proizvoda čajne kobasice (po kilogramu) došlo je do porasta cijene za 3,62% u mjesecu siječnju 2023. godine. Cijena proizvoda paštete u mjesecu siječnju su u porastu za 3,71% u odnosu na cijene u mjesecu prosincu 2022. godine.

U grafičkom prikazu broj deset, iskazane su cijene u kunama za određene proizvode u kategoriji riba po skupinama: smrznuti oslić, sardine u ulju i tuna u konzervi u odabranim mjesecima rujan 2022., prosinac 2022. i siječanj 2023. radi uspoređivanja promjena cijena po zadanim mjesecima.

Graf 10 Promjena cijena različitih vrsti ribe po mjesecima

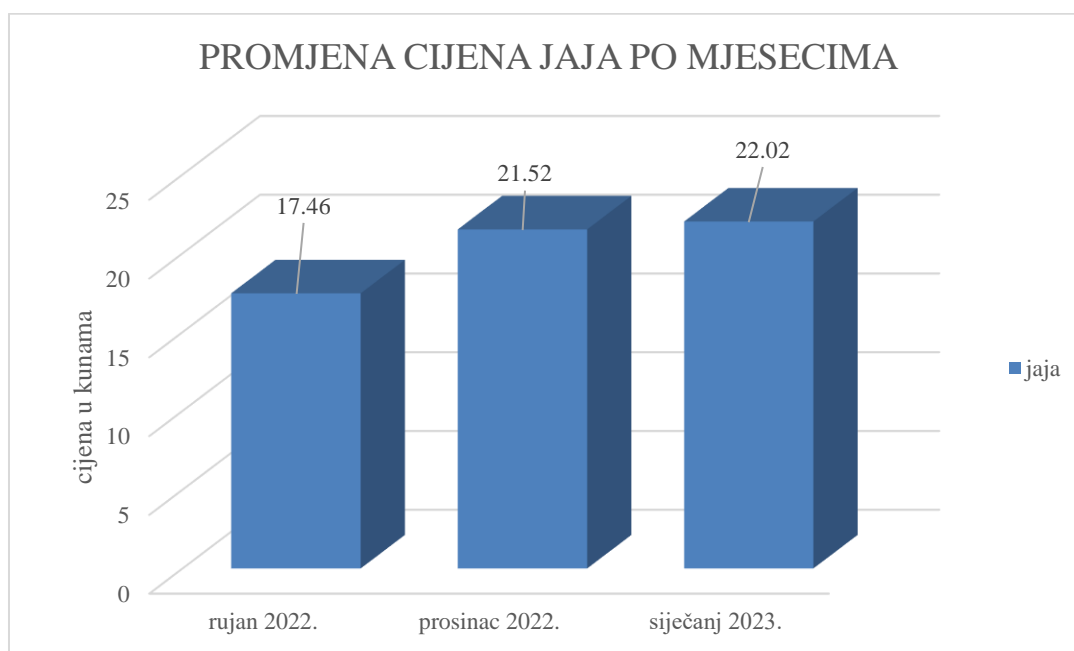

Izvor: Samostalna izrada autora po podacima DZS-a, <https://euro.hr/wp-content/uploads/2023/03/Prosjecne-mpc-siječanj-2023.xlsx>, 20.6.2023.

Iz grafa se može iščitati da je cijena proizvoda smrznuti oslić-file porasla za 3,72% u mjesecu siječnju s obzirom na mjesec prosinac 2022. godine. Cijena proizvoda sardina u ulju također je porasla za 0,09% u istom vremenskom razdoblju. Cijena proizvoda tune u konzervi porasla je za 2,77% u odnosu na cijenu istog proizvoda u prosincu 2022. godine.

U grafičkom prikazu broj jedanaest, iskazane su cijene u kunama za proizvode u kategoriji kokošja jaja po odabranim mjesecima rujan 2022., prosinac 2022. i siječanj 2023. radi uspoređivanja promjena cijena po zadanim mjesecima.

Graf 11 Promjena cijena jaja po mjesecima

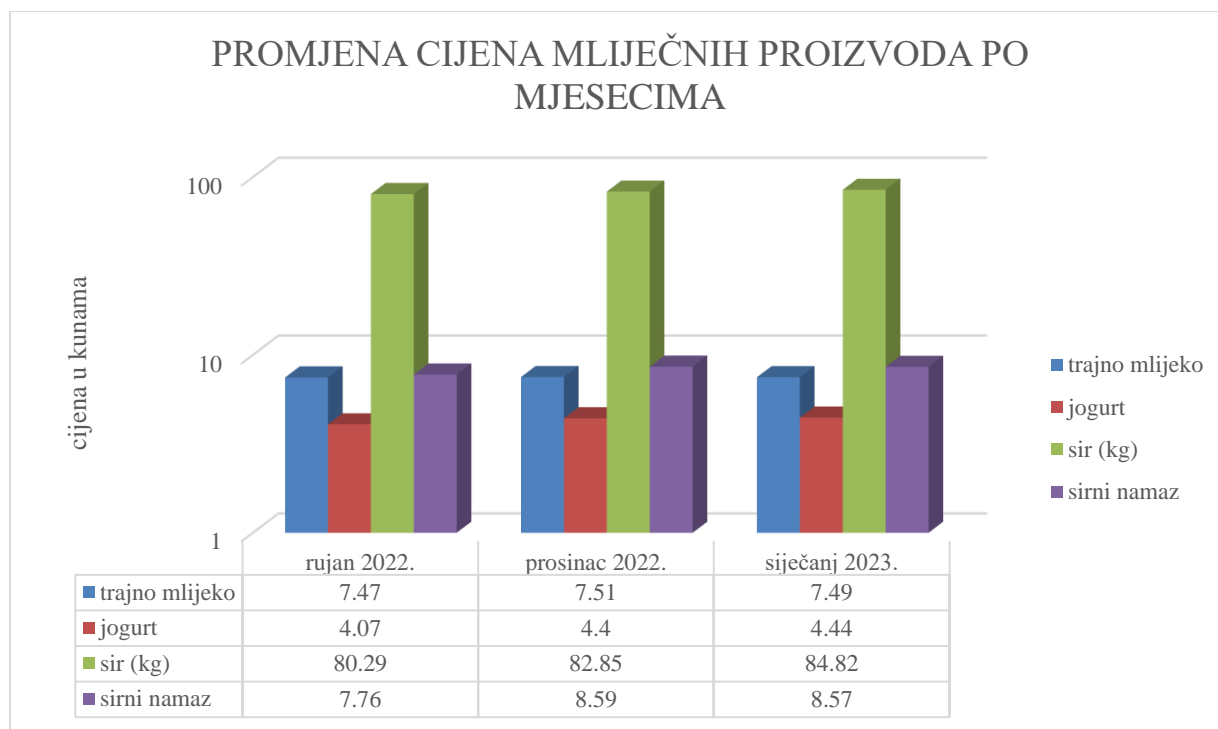

Izvor: Samostalna izrada autora po podacima DZS-a, <https://euro.hr/wp-content/uploads/2023/03/Prosječne-mpc-siječanj-2023.xlsx>, 20.6.2023.

Povećana je cijena kokošjih jaja u mjesecu siječnju 2023. godine za 2,32% u odnosu na cijenu proizvoda u prosincu 2022. godine.

U grafičkom prikazu broj dvanaest, iskazane su cijene u kunama za određene proizvode u kategoriji mliječni proizvodi: trajno mlijeko, jogurt, sir i sirni namaz u odabranim mjesecima rujan 2022., prosinac 2022. i siječanj 2023. radi uspoređivanja promjena cijena po zadanim mjesecima.

Graf 12 Promjena cijena mliječnih proizvoda po mjesecima

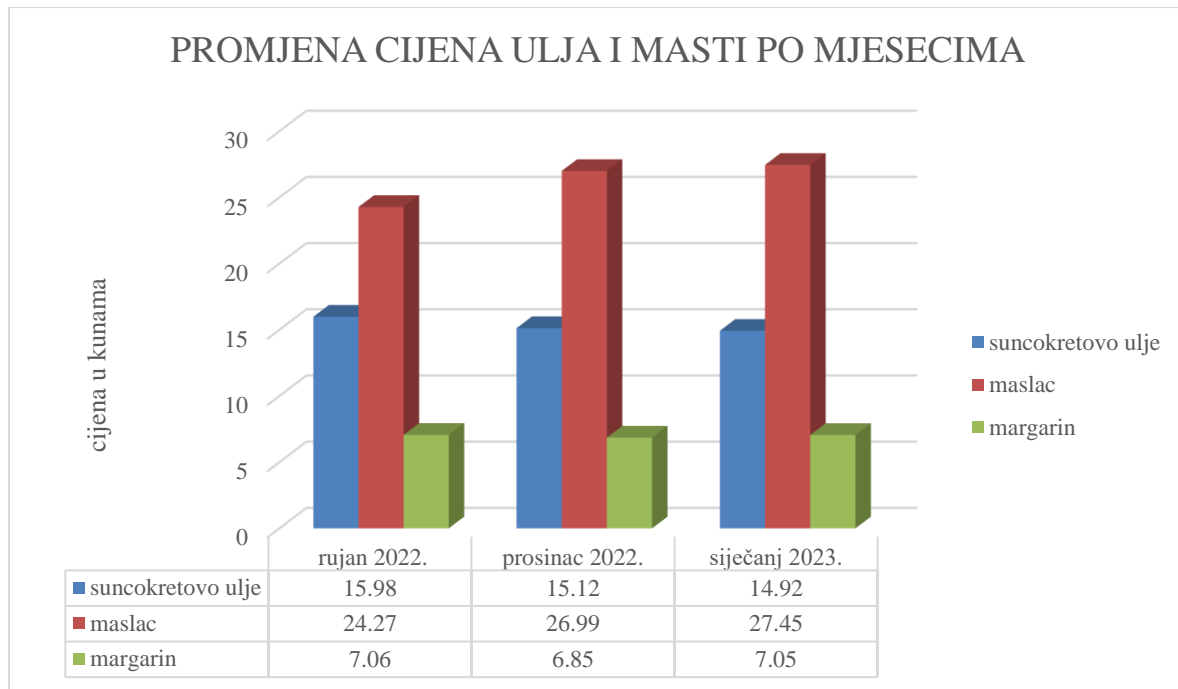

Izvor: Samostalna izrada autora po podacima DZS-a, <https://euro.hr/wp-content/uploads/2023/03/Prosjecne-mpc-siječanj-2023.xlsx>, 20.6.2023.

Cijena proizvoda trajnog mlijeka (od jedne litre) bilježi pad cijene za 0,27% u mjesecu siječnju u odnosu na mjesec prosinac. Cijena proizvoda jogurta (u čašici) bilježi rast u mjesecu siječnju za 0,90% u odnosu na cijenu istog proizvoda u prethodnom mjesecu. Cijena proizvoda sira (od jedan kilogram) porasla je za 2,38% za isto vremensko razdoblje. Cijena proizvoda sirni namaz je u padu za 0,23% u mjesecu siječnju 2023. u odnosu na mjesec prosinac 2022. godine.

U grafičkom prikazu broj trinaest, iskazane su cijene u kunama za određene proizvode u kategoriji ulja i masti: suncokretovo ulje, maslac i margarin u odabranim mjesecima rujan 2022., prosinac 2022. i siječanj 2023. radi uspoređivanja promjena cijena po zadanim mjesecima.

Graf 13 Promjena cijena ulja i masti po mjesecima

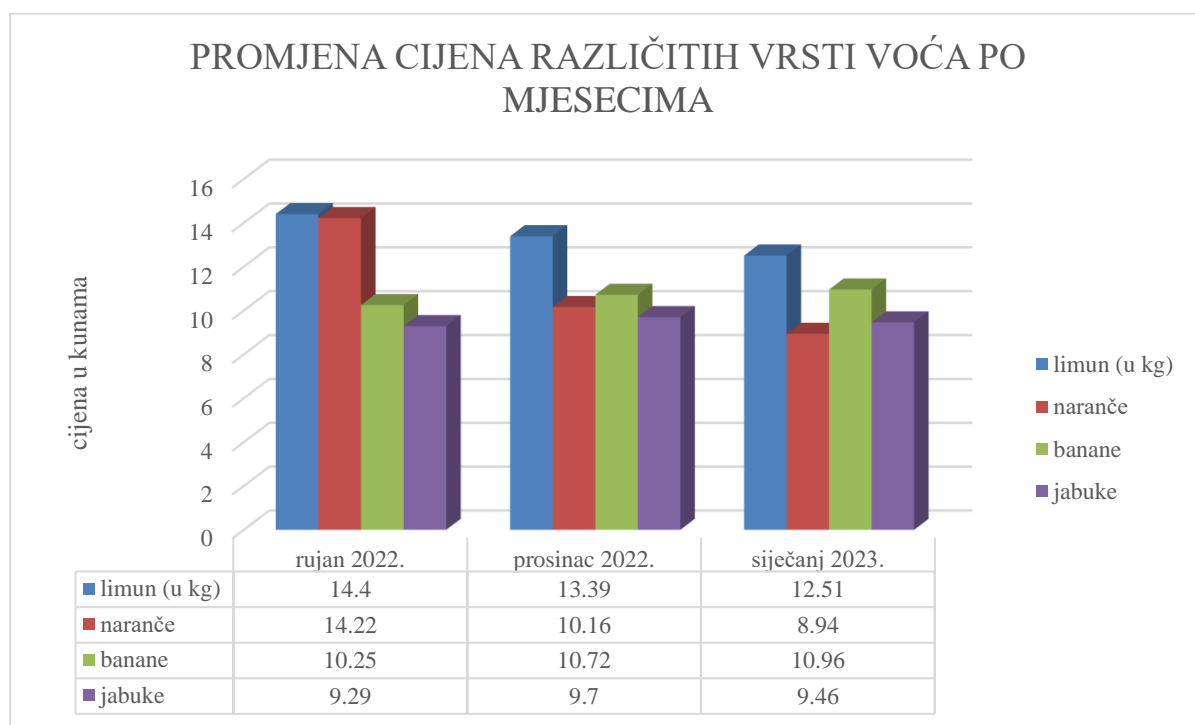

Izvor: Samostalna izrada autora po podacima DZS-a, <https://euro.hr/wp-content/uploads/2023/03/Prosječne-mpc-siječanj-2023.xlsx>, 20.6.2023.

Cijena proizvoda suncokretovo ulje bilježi pad za 1,32% u siječnju u odnosu na prethodni mjesec. Cijena proizvoda maslac je u porastu od 1,7% u mjesecu siječnju 2023. godine. Cijena proizvoda margarina bilježi rast od 2,92% u siječnju.

U grafičkom prikazu broj četrnaest, iskazane su cijene u kunama za određene proizvode u kategoriji voće: limun, naranče, banane i jabuke u odabranim mjesecima rujan 2022., prosinac 2022. i siječanj 2023. radi uspoređivanja promjena cijena po zadanim mjesecima.

Graf 14 Promjena cijena različitih vrsti voća po mjesecima

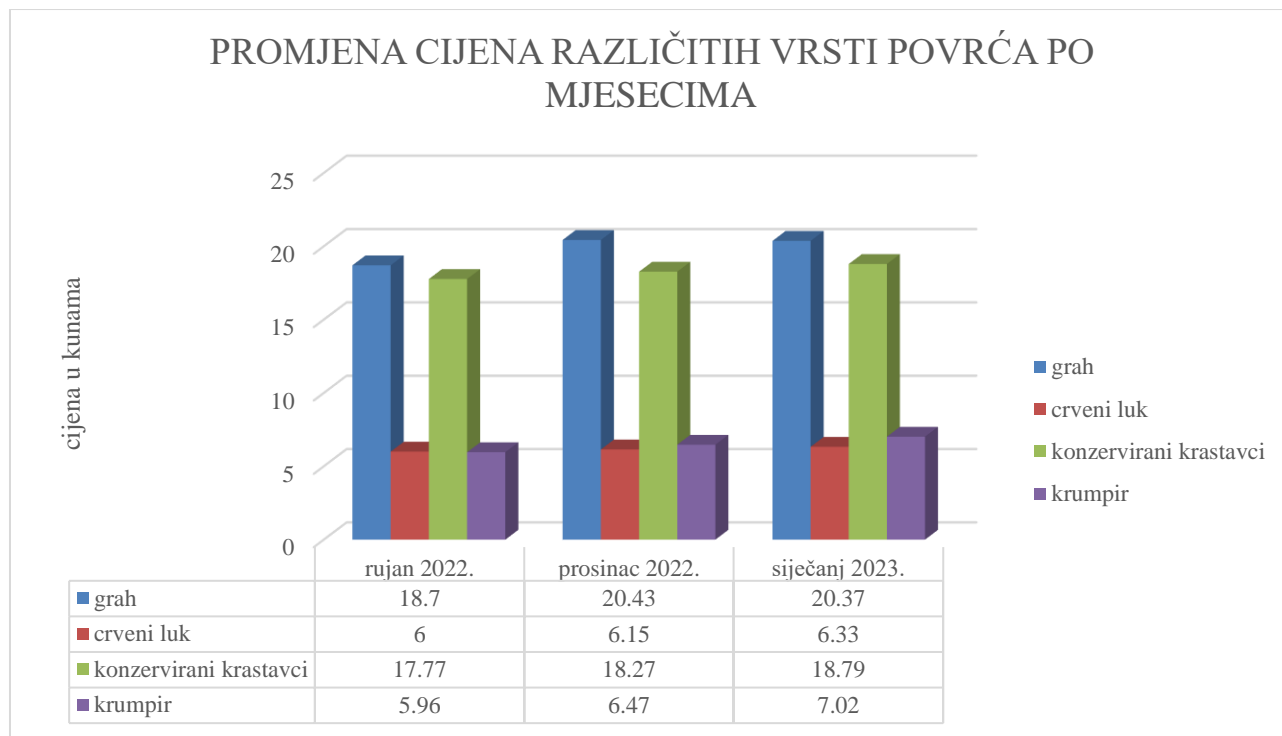

Izvor: Samostalna izrada autora po podacima DZS-a, <https://euro.hr/wp-content/uploads/2023/03/Prosjecne-mpc-siječanj-2023.xlsx>, 20.6.2023.

Cijena proizvoda limuna (po kilogramu) bilježi pad u siječnju 2023. za 6,6%. Cijena proizvoda naranče bilježi pad od 12,01%. Cijena proizvoda banana za mjesec siječanj 2023. bilježi porast od 2,24% u odnosu na mjesec prosinac. Cijena proizvoda jabuka je u padu za 2,47% u mjesecu siječnju.

U grafičkom prikazu broj petnaest, iskazane su cijene u kunama za određene proizvode u kategoriji povrće: grah, crveni luk, konzervirani krastavci i krumpir u odabranim mjesecima rujan 2022., prosinac 2022. i siječanj 2023. radi uspoređivanja promjena cijena po zadanim mjesecima.

Graf 15 Promjena cijena različitih vrsti povrća po mjesecima

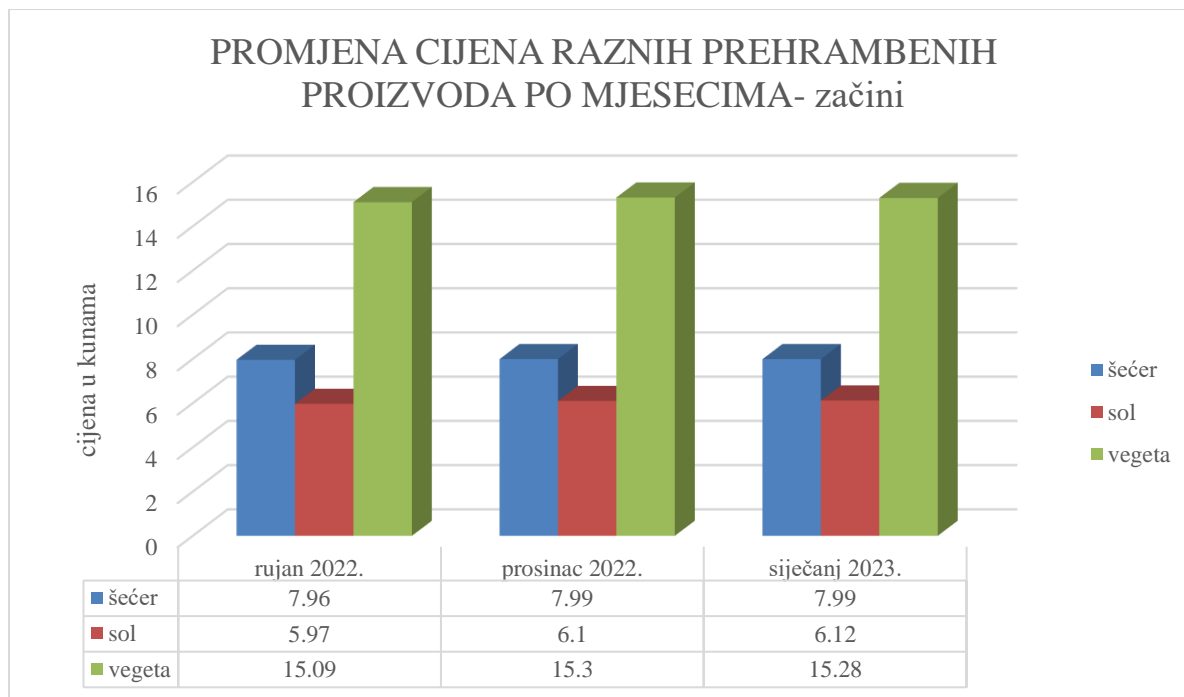

Izvor: Samostalna izrada autora po podacima DZS-a, <https://euro.hr/wp-content/uploads/2023/03/Prosjecne-mpc-siječanj-2023.xlsx>, 20.6.2023.

Cijena proizvoda graha bilježe pad od 0,29% dok je cijena ostalog navedenog povrća u siječnju u odnosu na prosinac povećana : crvenog luka za 2,93%, konzerviranih krastavaca za 2,85% i krumpira za 8,5%.

U grafičkom prikazu broj šesnaest, iskazane su cijene u kunama za određene proizvode u kategoriji razni prehrambeni proizvodi-začini: šećer, sol i vegeta u odabranim mjesecima rujan 2022., prosinac 2022. i siječanj 2023. radi uspoređivanja promjena cijena po zadanim mjesecima.

Graf 16 Promjena cijena raznih prehrambenih proizvoda po mjesecima- začini

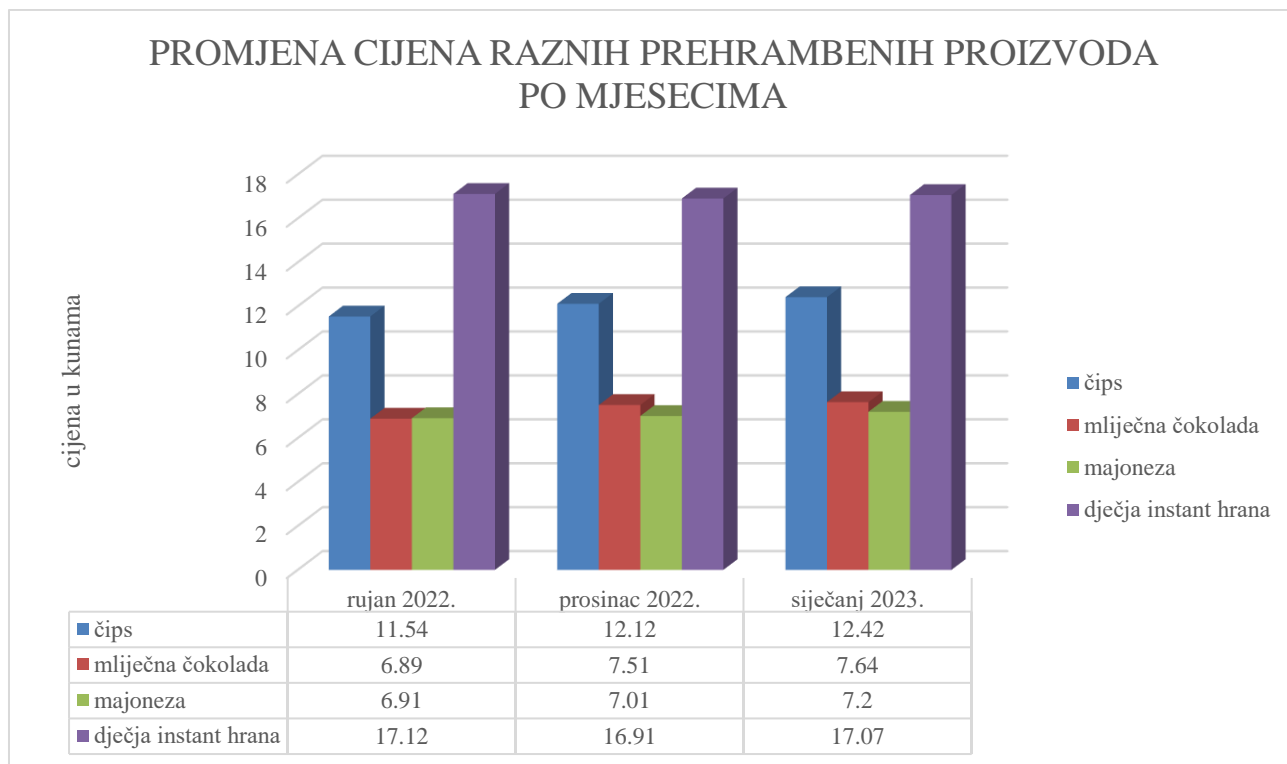

Izvor: Samostalna izrada autora po podacima DZS-a, <https://euro.hr/wp-content/uploads/2023/03/Prosjecne-mpc-siječanj-2023.xlsx>, 20.6.2023.

Kod Ostalih prehrambenih proizvoda zabilježen je porast cijena u siječnju u odnosu na prosinac kod cijena soli za 0,33%. Kod cijene šećera cijena je bez promjene, dok se kod cijene vegete bilježi pad od 0,13%.

U grafičkom prikazu broj sedamnaest, iskazane su cijene u kunama za određene proizvode u kategoriji razni prehrambeni proizvodi : čips, mliječna čokolada, majoneza i dječja instant hrana u odabranim mjesecima rujan 2022., prosinac 2022. i siječanj 2023. radi uspoređivanja promjena cijena po zadanim mjesecima.

Graf 17 Promjena cijena raznih prehrambenih proizvoda po mjesecima

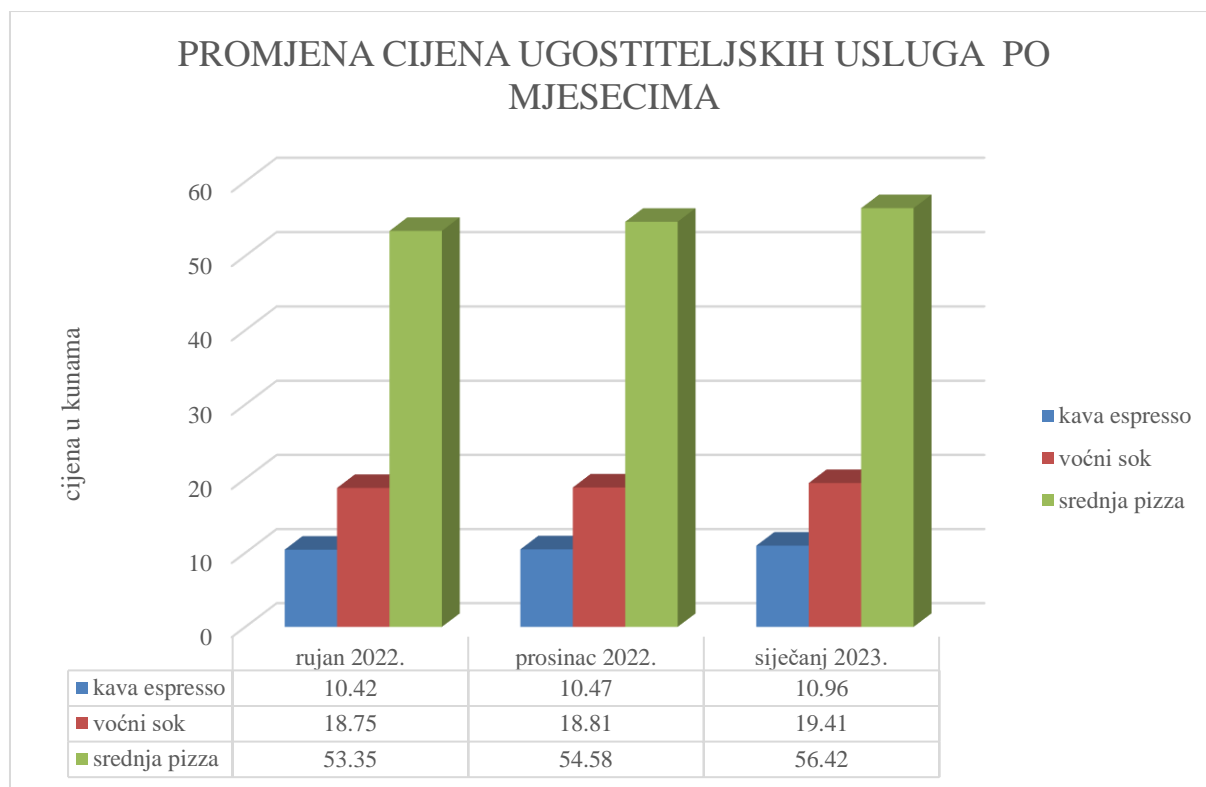

Izvor: Samostalna izrada autora po podacima DZS-a, <https://euro.hr/wp-content/uploads/2023/03/Prosjecne-mpc-sijecanj-2023.xlsx> , 20.6.2023.

U kategoriji ostalih prehrambenih proizvoda bilježi se rast cijena proizvoda u siječnju u odnosu na prosinac: čipsa za 2,48%, mliječne čokolade za 1,73%, majoneze za 2,71% i dječje instant hrane za 0,95%.

U grafičkom prikazu broj osamnaest, iskazane su cijene u kunama za određene usluge u kategoriji ugostiteljske usluge: kava espresso, voćni sok i srednja pizza u odabranim mjesecima rujan 2022., prosinac 2022. i siječanj 2023. radi uspoređivanja promjena cijena po zadanim mjesecima.

Graf 18 Promjena cijena ugostiteljskih usluga po mjesecima

Izvor: Samostalna izrada autora po podacima DZS-a, <https://euro.hr/wp-content/uploads/2023/03/Prosječne-mpc-siječanj-2023.xlsx>, 20.6.2023.

Skupina Ugostiteljske usluge zabilježila je porast cijena u mjesecu siječnju za šalicu kave espresso za 4,69%, voćni sok 2 dl za 3,19% i cijenu srednje pizze za 3,37%.

Porast cijena može se najbolje objasniti završetkom COVID-19 pandemije u travnju 2022. godine i oporavkom globalne potražnje. Ponovno pokretanje industrije dovelo je do porasta cijena energenata, a svjetskom tržištu koje su za posljedicu imale porast cijena većinu drugih sirovina. Porastom cijene nafte porasle su cijene transporta i proizvodnje, a time i cijene hrane te uslužnih djelatnosti usko povezane s hranom poput kafića i restorana.³⁴

³⁴ Hrvatska narodna banka, <https://www.hnb.hr/javnost-rada/aktualno-o-inflaciji/html>, (18.8.2023.)

U Hrvatskoj je porast inflacije smanjio kupovnu moć kućanstava, pogotovo kad je riječ o najsiromašnijoj petini stanovništva. Hrvatske vlasti djelomično su spriječile teže posljedice globalnog skoka cijena energenata i hrane tako što su tijekom 2022. i početkom 2023. donijele nekoliko paketa pomoći. Ti paketi uključuju ograničenje cijena električne energije, plina i određenih prehrambenih proizvoda, kao i ciljane novčane naknade na najranjivije segmente društva.³⁵

Iz navedenih objašnjenja, ne može se zaključiti da je rast inflacije uzrokovan samo uvođenjem eura, već i drugih čimbenika kao što su završetak pandemije te nedostupnost energenata (nafte i plina) uzrokovanih ratom u Ukrajini .

³⁵ The world bank, <https://www.worldbank.org/hr/news/press-release/2023/04/06/croatia-s-economic-growth-remains-subdued-but-heading-toward-gradual-recovery> , (18.8.2023.)

5. ZAKLJUČAK

Ekonomska i monetarna unija (EMU) dio je procesa ekonomske integracije. Nezavisne države mogu povezati svoja gospodarstva u manjoj ili većoj mjeri kako bi ostvarile razne koristi, primjerice: veće unutarnje učinkovitosti države članice te veće otpornosti na vanjske događaje. Proces ekonomske integracije sastoji se od šest koraka od kojih zadnji korak predstavlja potpunu ekonomsku integraciju što znači da država članica ispunjava sve propisane kriterije konvergencije. Europska komisija je 1. lipnja 2022. objavila Izvješće o konvergenciji 2022. godine u kojoj samo Republika Hrvatska zadovoljava sve kriterije za ulazak u europodručje. Prije uvođenja eura u RH, objavljen je Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom, u kojem su navedeni svi zakonodavni okviri, zadaci pojedinih sektora, podaci o mjerama zaštite potrošača i informativnoj kampanji te opis postupka konverzije kune u eure. Mjere zaštite potrošača temeljile su se na raznim pravilima preračunavanja, dvojnog iskazivanja cijena te razdoblju dvojnog optjecaja. U svibnju 2022. godine donesen je i Zakon o uvođenju eura, a u srpnju iste godine Vlada RH je objavila datum kada će euro postati službenom valutom u RH. Datum koji je predstavljen je prvi siječanj 2023. godine.

U potpoglavlju 4.4. Utjecaj eura na cijene, prikazani su grafički prikazi mijenjanja cijena raznih proizvoda u određenim mjesecima u 2022. i 2023. godini. Neke od kategorija bilježe rast cijena (primjerice: proizvodi poput kruha, tjestenine, mesa, ribe, jaja), dok neke od kategorija bilježe pad cijena (primjerice: mliječni proizvodi, voće).

Za vrijeme procesa uvođenja eura kao i razdoblje nakon bilježe se razne gospodarske aktivnosti koje su utjecale na hrvatsku ekonomiju. Jedna od glavnih pretpostavki je bila da će prilikom uvođenja eura doći do porasta cijena. No porast cijena nije ponajviše uzrokovan uvođenjem eura, već se porast cijena bilježi od razdoblja pandemije te rata u Ukrajini, prilikom kojeg je poskupjela cijena nafte, sirovinski izvori su postali nedostupni kao i dio prometnih pravaca, prilikom čega su trgovci bili „prisiljeni“ povećati cijene dobara.

Prema svemu navedenom, uvođenje eura u Republiku Hrvatsku donijelo je niz novih zakonodavnih i financijskih mjera, ali se ne može zaključiti da je samo uvođenje eura utjecalo na porast inflacije. Te se smatra da Hrvatska ostvaruje značajne i trajne koristi od uvođenja eura kao što su bolja stabilnost tečaja, niže kamatne stope što donosi više ulaganja, jeftinija i lakša putovanja te jednostavniji proces prekogranične kupovine.

LITERATURA

STRUČNA LITERATURA

1. Lovrinović I., Ivanov M., **Monetarna politika**, RRiF, Zagreb, 2009.
2. Skupina autora, **Priručnik za uvođenje eura**, RRiF, Zagreb, 2022.
3. Wasserbauer B., **Osnove ekonomije**, III.dopunjeno izdanje, Veleučilište u Karlovcu, Karlovac, 2010.

BROŠURE

1. Europska komisija, **Jedna valuta za jednu Europu**, Luksemburg, 2019.
2. Europska komisija, **Kratki vodič za euro**, Luksemburg, 2019.
3. HANFA, : **Vodič o uvođenju eura**, Zagreb, 2022.

ČASOPISI

1. Litvan G., „Inflacija“, *Lider*, Zagreb, broj 903, 2023. , str. 6

WEB STRANICE

1. Državni zavod za statistiku, <https://podaci.dzs.hr/hr/> , (20.6.2023.)
2. Euro.hr, <https://euro.hr/>
3. E-savjetovanja, <https://esavjetovanja.gov.hr/Econ/MainScreen?EntityId=6249>, (26.6.2023.)
4. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, <https://www.hanfa.hr/publikacije/statistika/> , (13.6.2023.)
5. Hrvatska enciklopedija, <https://www.enciklopedija.hr/> , (24.4.2023.)
6. Hrvatska narodna banka, <https://www.hnb.hr/javnost-rada/aktualno-o-inflaciji/html> , (18.8.2023.)
7. Hrvatski ured za osiguranje, <https://huo.hr/hr/statistika> , (17.8.2023.)
8. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, <https://mvep.gov.hr/> , (26.4.2023.)

9. Ministarstvo financija, <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> , (3.5.2023.)
10. Mirovinski fondovi, <https://www.mirovinskifondovi.hr/> , (13.6.2023.)
11. Narodne novine, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_05_57_803.html , (17.8.2023.)
12. Poslovni dnevnik, <https://www.poslovni.hr/trzista/uvodenje-eura-prilika-za-vece-mirovine-u-buducnosti-4347625> , (17.8.2023.)
13. The world bank, <https://www.worldbank.org/hr/news/press-release/2023/04/06/croatia-s-economic-growth-remains-subdued-but-heading-toward-gradual-recovery> , (18.8.2023.)

POPIS TABLICA

Tablica 1 Broj aktivnih polica osiguranja u RH u 2022.godini	17
Tablica 2 Usporedba poslovanja Allianz Hrvatska i Croatia osiguranja u 2022. i 2023. godini	18
Tablica 3 Broj investicijskih fondova	25
Tablica 4 Ukupna neto imovina investicijskih fondova.....	25
Tablica 5 Broj leasing društava.....	26

POPIS GRAFIČKIH PRIKAZA

Graf 1 Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova, kategorije A, u 2022. godini	19
Graf 2 Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova, kategorije A, u 2023. godini	20
Graf 3 Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova, kategorije B, u 2022. godini	21
Graf 4 Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova, kategorije B, u 2023. godini	22
Graf 5 Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova, kategorije C, u 2022. godini	23
Graf 6 Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova, kategorije C, u 2023. godini	24
Graf 7 Ukupna vrijednost košarice proizvoda i usluga po mjesecima	27
Graf 8 Promjena cijena proizvoda od žitarica i kruha po mjesecima.....	28
Graf 9 Promjena cijena raznih vrsti mesa po mjesecima	29
Graf 10 Promjena cijena različitih vrsti ribe po mjesecima	30
Graf 11 Promjena cijena jaja po mjesecima	31
Graf 12 Promjena cijena mliječnih proizvoda po mjesecima	32
Graf 13 Promjena cijena ulja i masti po mjesecima.....	33
Graf 14 Promjena cijena različitih vrsti voća po mjesecima.....	34
Graf 15 Promjena cijena različitih vrsti povrća po mjesecima	35
Graf 16 Promjena cijena raznih prehrambenih proizvoda po mjesecima- začini.....	36
Graf 17 Promjena cijena raznih prehrambenih proizvoda po mjesecima	37
Graf 18 Promjena cijena ugostiteljskih usluga po mjesecima.....	38

POPIS ILUSTRACIJA

Slika 1 Novčanice kune i eura	4
Slika 2 Logotip Etički kodeks	9
Slika 3 Koordinacijska tijela u postupku uvođenja eura	10